

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Svoboda pohybu pracovníků v členských státech EU

Freedom of Movement of Workers in EU Member States

Student: Gabriela Lamplotová

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.

Ostrava 2011

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Gabriela Lamplotová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Svoboda pohybu pracovníků v členských státech EU**
Freedom of Movement of Workers in EU Member States

Zásady pro vypracování:

Úvod

1. Pojem volného pohybu osob a osob ekonomicky činných
2. Obecná omezení volného pohybu osob v EU
3. Omezení volného pohybu osob ekonomicky činných v EU
4. Omezení pro povolání k přístupu výkonu státní moci
5. Omezení z důvodu nesplnění kvalifikovaných předpokladů

Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BARNARD, C., ODUDU O. *The Outer Limits of European Union Law*. 1st editon Portland (USA): Hart Publishing, 2009. 446 p. ISBN 978-1-84113-860-2.
- CARLIER, J.Y., GUILD, E. *L'avenir de la libre circulation des personnes dans L'U.E.* Bruxelles: Etablissements emile Bruylant, S.A., 2006. 322 p. ISBN 2-8027-2231-X.
- BARNARD, C. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd edition. New York (USA): Oxford University Press Inc., 2010. 674 p. ISBN 978-0-19-956224-4.
- CRAIG P., BÚRCA de G. *EU Law, Text, Cases, and Materials*. 1st edition New York (USA): Oxford University Press Inc., 2008. 1148 p. ISBN 978-0-19-927389-8.
- SPAVENTA, E., *Free Movement of Persons in the European Union*. 1st edition The Netherlands: Kluwer Law International, 2007. 182 p. ISBN 9789041124708.

Vedoucí diplomové práce: **prof. JUDr. Vladimír Týč, CSc.**

Datum zadání: 26.11. 2010

Datum odevzdání: 29.04. 2011

.....
JuDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

.....
prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci včetně všech příloh vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny“.

V Ostravě dne 22.6.2011

Gabriela Lamplotová

„Touto cestou bych chtěla poděkovat svému vedoucímu diplomové práce prof. JUDr. Vladimíru Týčovi, CSc. za vedení, připomínky a cenné rady v celém průběhu tvorby mé závěrečné práce. Děkuji také své rodině a přátelům za podporu během celé doby studia.

Obsah

Úvod	8
1. Pojem volného pohybu osob a osob ekonomicky činných	10
1.1 Jednotný vnitřní trh	10
1.1.1 Historie jednotného vnitřního trhu	10
1.2 Volný pohyb osob	12
1.2.1 Vývoj volného pohybu osob	12
1.3 Občanství Evropské unie	13
1.3.1 Kdo je považován za občana EU?	13
1.4 Základní práva občanů EU	14
1.4.1 Právo na pobyt a pohyb	14
1.4.2 Pasivní a aktivní volební právo	15
1.4.3 Právo na diplomatickou ochranu	15
1.4.4 Právo petiční	16
1.4.5 Právo usazování	16
1.5 Pojem volného pohybu osob ekonomicky činných	17
1.5.1 Práva a působnost čl. 45 Smlouvy o fungování EU	17
1.5.2 Definice pojmu pracovník	19
1.6 Studenti	21
1.7 Rodinní příslušníci	22
1.7.1 Právo na vstup a pobyt rodinných příslušníků	23
1.8 Zákaz diskriminace	24
1.8.1 Přímá diskriminace	25
1.8.2 Nepřímá diskriminace	25
1.8.3 Obrácená diskriminace	26
1.9 Judikatura ESD	26
1.9.1 Rozsudek Michel Trojani proti Centre public d'aide social de Bruxelles	26
1.9.2 Rozsudek Union royal belge des sociétés de football ASBL proti Jean-Marc Bosman	28
1.9.3 Rozsudek Cynthia Mattern and Hajrudin Cikotić proti Ministre du Travail et de l'Emploi	29
2. Obecná omezení volného pohybu osob v EU	32
2.1 Podmínky a omezení vstupu a pobytu občanů EU	32
2.1.1 Vstup na území členského státu	32
2.1.2 Krátkodobý pobyt	33
2.1.3 Dlouhodobý pobyt	33
2.1.4 Trvalý pobyt	34
2.1.5 Administrativní formality	34
2.2 Schengenská spolupráce	35
2.3 Omezení práva vstupu a práva pobytu z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví	36

2.3.1 Veřejný pořádek a bezpečnost	37
2.3.2 Veřejné zdraví	37
2.3.3 Vyroštění občana z území hostitelského členského státu	38
2.4 Rozsudek Yvonne van Duyn proti Home Office	38
3. Obecná omezení volného pohybu osob ekonomicky činných v EU	41
3.1 Omezení pro zaměstnání ve veřejné správě	41
3.2 Rozsudek Komise proti Belgii	42
4. Omezení z důvodu nesplnění kvalifikačních předpokladů	45
4.1 Uznávání kvalifikace a vzdělání	45
4.1.1 Profesní uznávání kvalifikace	46
4.1.2 Akademické uznávání kvalifikace	47
4.2 Rozsudek Chrisitana Ioanni Toki proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton	48
4.3 Rozsudek Vassiliki StylianouVandouru proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton	50
4.4 Ostatní překážky a omezení volného pohybu pracovníků	52
4.4.1 Jazyk jako bariéra volného pohybu pracovníků	52
4.4.2 Rodina jako bariéra volného pohybu pracovníků	53
4.4.3 Nejistota jako bariéra volného pohybu pracovníků	54
5. Poradci pracovní mobility v EU	55
5.1 EURES	55
5.2 Internetový portál „Vaše Evropa“	56
5.3 Analýza PEST	57
5.4 Pracovní mobilita z pohledu občanů EU	58
5.5 Doporučení pro pracovníky v EU	59
5.5.1 Hledání zaměstnání – praktická doporučení	60
Závěr	63
Seznam literatury a pramenů	67
Seznam zkratk	70
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	71
Seznam Příloh	72
Příloha č. 1	73

Úvod

„Když řekneme, že jsme svobodní, znamená to, že víme, co děláme.“

Will Durant

Svoboda je obecně definována jako možnost volby dle vlastního rozhodnutí. Jednat svobodně ovšem znamená nést určitou váhu odpovědnosti přiměřenou limitům a omezením naší svobody. Její význam je ovšem širokouhlý a vymezení závisí na obsahu. V pozitivním smyslu vnímáme svobodu v souvislosti politické nebo společenské. Jedná se především o svobodu slova, pohybu, shromažďování, voleb. Přesto úplná svoboda není zcela možná. Nelze hovořit o svobodě kriminality či omezování svobody jiného, kdy dochází k jeho ohrožení. Samostatné rozhodování je podmíněno určitými vlivy. Je nutno podotknout, že svoboda je možná jen v rámci zákona, kde se sloučí dohromady dvě práva: Právo svobody jednoho občana s právem svobody druhého.

Revolučním krokem týkající se svobody pohybu osob a pracovníků bylo v roce 1957 založení Evropského společenství. Svoboda pohybu se nejprve týkala pouze osob ekonomicky činných a jejich rodinných příslušníků. Postupem času se právo volného pohybu rozšířilo nejen na osoby ekonomicky činné, ale i na studenty, důchodce a jiné nevýdělečné osoby. A tato svoboda se stala jedním z hlavních pilířů jednotného vnitřního trhu Evropské unie. Umožnilo tak další vývoj ke zlepšení integrace Evropy, ekonomického růstu a následně rozvoj ostatních států Evropy, které se postupně staly členy Evropské unie. Význam je tudíž výrazný a důsledky této svobody rozsáhlé.

Volný pohyb osob členských států Evropské unie umožňuje v jejím prostoru vylepšovat ekonomickou situaci. Při nerovnováze mezi státy, co se týká poměru pracovní síly a nabídky práce napomáhá právo volného pohybu dosažení rovnováhy. Ve státech s množstvím pracovních nabídek mohou pracovat občané ze států, kde je nedostatek pracovních míst. Tím se mohou řešit problémy s nezaměstnaností v rámci celé Evropské unie.

Přestože právo volného pohybu osob obsahuje široký rozsah práv, která mohou občané EU využít, vyskytují se zde také určitá omezení a překážky. Na tato omezení – jejich různé druhy a formy – bude zaměřena tato práce. Někdy právo volného pohybu není dostatečně využíváno. Důvodem je nedostatek informací o zahraničním pracovním trhu, odloučení od rodinných příslušníků a jiné bariéry.

Hlavním cílem diplomové práce je vytvořit soubor nutných informací a užitečných rad pro uchazeče o zaměstnání mezi jednotlivými členskými státy EU. Součástí práce je charakteristika a objasnění práv týkajících se volného pohybu pracovníků.

Práci jsem rozdělila do několika kapitol, přičemž v první části diplomové práce definuji obecný pojem volného pohybu osob, osob ekonomicky činných a práv, která se k těmto osobám vztahují. V druhé a třetí části se zaměřím na obecná právní omezení volného pohybu osob a také osob ekonomicky činných. Problematika bude doplněna praktickou částí týkající se rozsudků judikatury Evropského soudního dvora, a v poslední části budu rozebírat omezení kvůli nesplnění kvalifikačních předpokladů a uvedu užitečné rady z praxe, které napomáhají mobilitě pracovníků.

Zvolenou metodou práce bylo především studium a analýza příslušné odborné literatury, zakládajících smluv, odborných textů a práce s rozhodnutími Evropského soudního dvora. Ke studiu jsem zvolila především zahraniční literaturu z univerzitní knihovny v belgickém Gentu, s které jsem čerpala dostatek důležitých informací, a internetové publikace a články na oficiálních portálech, které se zabývají danou problematikou.

1. Pojem volného pohybu osob a osob ekonomicky činných

Vytvoření evropské integrace, která by umožňovala kontrolu společných evropských zdrojů, byla již v myšlenkách Roberta Schumanna po druhé světové válce. K vytvoření plánu evropské integrace a spolupráce se angažoval Jean Monnet¹, jehož prvotním cílem nebylo jen ekonomické pozadí, ale také zaručení bezpečnosti a míru pro celou Evropu a udržení a zlepšení vzájemných vztahů mezi Francií a Německem. Podle Monnetova plánu byla podepsána smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) v roce 1951 šesti státy Evropy – Francií, Německem, Itálií a třemi státy Beneluxu. Tento akt byl počátkem sjednocení evropských států a postupnému vývoji a zlepšování práv jejich občanů. V roce 1957 byla podepsána Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom). Společný trh byl hlavním principem této Smlouvy a předchůdcem jednotného vnitřního trhu.

1.1 Jednotný vnitřní trh

Vytvoření jednotného vnitřního trhu byl základní posun v historii Evropské integrace. Jedním z předních motivů, které vedlo k zavedení vnitřního trhu, byly nové ekonomické a mezinárodní výzvy v konkurenčním boji mezi kontinenty. Vytvoření vnitřního trhu mělo účelně reagovat na celosvětovou konkurenci a také konkurenci mezi státy EU obecně. Evropské státy se cítily zainteresované do tohoto integračního projektu a jednotný vnitřní trh se také podílel na dalším rozšíření Evropské unie. Program vnitřního trhu nebyl jen aktem týkajícím se podpisu a ratifikace politických a ekonomických hráčů, ale jednalo se o průběžný vývoj v historii.²

1.1.1 Historie jednotného vnitřního trhu

V roce 1968 se jednalo se o vytvoření celní unie, v jejímž rámci byly odstraněny celní povinnosti, omezení týkající se kvantitativní kontroly zboží v rámci zahraničního obchodu. Zavedl se i jednotný celní sazebník pro zboží, která pochází ze zemí třetího světa. Nicméně obchodu mezi členskými státy bránily technické národní předpisy, které se mezi státy stále odlišovaly. V 70. letech Evropa čelí dvěma ekonomickým recesím, dochází k rozšiřování Evropy o další

---

¹ Francouzský politik, diplomat a ekonom, který se podílel na založení Evropských společenství.

² ARMSTRONG K., BULMER S., *The Governance of the Single European Market* 1st edition Manchester: Manchester University Press, 1998. 340p. ISBN 0-7190 4556-1, s. 2-12.

členské státy, ale legislativní programy nadále nevěnují pozornost výstražným voláním. Tehdejší rozhodování Rady EU muselo být v mnoha oblastech jednomyslné, což v daném ekonomickém prostředí zpomalovalo přijetí návrhů, které vedly k novým zlepšením.³

Ačkoli odbourání celních bariér pomohlo k usnadnění a zlepšení podmínek obchodu se zahraničím, zůstávaly nicméně ostatní bariéry, které stále bránily svobodě volného pohybu. V roce 1985 president Evropské komise zareagoval na tyto nevyřešené otázky svým ambiciózním plánem vedoucím k jednotnému trhu. Britský komisař Lord Cockfield zmiňuje daný program pro odstranění bariér volného obchodu v dokumentu tzv. Cockfieldova zpráva, což je v přeneseném významu Bílá kniha o dokončení jednotného vnitřního trhu vydaná ve stejném roce 1985. Zde jsou vymezeny tři základní problémy:

- **Fyzické (materiální)** – souvisejí s odstraněním překážek na vnitřních hranicích států EU - celní kontroly a související papírové dokumentace.
- **Technické** – souvisejí s odlišením národních předpisů a norem a jejich minimálními standardy, které se týkají výrobků a služeb.
- **Fiskální (daňové)** – zde se jedná především o harmonizaci nepřímých daní.⁴

Tyto překážky byly nadále doplněny Cecchiniho zprávou v roce 1988. Tato zpráva obsahovala výpočet ročních ztrát, které Unie ročně vykazuje z důvodu nedokončení jednotného vnitřního trhu. Nejednota Evropy omezovala především její ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost vůči Japonsku a USA.

V roce 1986 došlo k podepsání Jednotného vnitřního aktu. V platnost vstoupil následujícího roku. Akt zavedl první právní kroky k vybudování Jednotného vnitřního trhu, který byl dokončen⁵ v roce 1993. Jedny z podstatných změn zahrnutých do legislativy byla při přijímání směrnice rozhodnutí Rady kvalifikovanou většinou, která tak umožnila otevřít dveře k přijetí mnoha nařízení a směrnic a následně jejich naplnění.

---

³ SHUIBHNE, N. N., *Regulating The Internal Market*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2006. 370p. ISBN 13: 978-1-84542-033-8, s. 14-28.

⁴ BARNARD, C. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd edition. New York: Oxford University Press Inc., 2010. 674 p. ISBN 978-0-19-956224-4. s. 10-11.

⁵ Termín „dokončení vnitřního trhu“ neznamená konečnou podobu vnitřního trhu. Vnitřní trh musí neustále reagovat na vnější podněty, které přináší ekonomické a hospodářské krize, klimatické podmínky, omezenost zdrojů a energie, stejně tak i na podněty, které přicházejí z vnitřního prostředí např. věkové složení populace, vzdělanost obyvatelstva atd.

1.2 Volný pohyb osob

Vývoj jednotného vnitřního trhu úzce souvisí s vývojem volného pohybu osob. Volný pohyb osob je jednoznačně jedním z nástrojů, které vedou k naplnění cílů Evropské unie⁶ a vyřešení základních problematických otázek rozvoje evropských regionů.

Vnitřní trh tvoří čtyři základní svobody, a to volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. V následující části se budu zabývat jen volným pohybem všech osob na území Evropské unie.

1.2.1 Vývoj volného pohybu osob

První krok učinila Římská smlouva v roce 1968 uvolněním ekonomicky činných osob (zaměstnanců a samostatně výdělečně činných), ale k mnoha profesím zůstal regulovaný přístup. V roce 1987 Jednotný vnitřní akt rozšířil tuto svobodu o otázky týkající se volného pohybu studentů, důchodců a osob, které žijí z nezávislých příjmů.

Zásadní změny proběhly v roce 1992 podepsáním Smlouvy o EU neboli Maastrichtské smlouvy, která vstoupila v platnost v roce 1993. EHS bylo změněno na Evropské společenství. Maastrichtská smlouva mění zásadní podmínky volného pohybu osob, který byl do této doby vztahován pouze na osoby ekonomicky činné, a zavádí občanství Unie a právo, podle kterého každý občan EU se může svobodně pohybovat na území členských států.

Při zjednodušení svobody volného pohybu osob pouze na možnost přemísťování osob z jednoho členského státu do druhého, kdy došlo k omezení hraničních kontrol při přechodu státních hranic, bychom zcela nevyjádřili rozsáhlý obsah této svobody. Volný pohyb osob ale současně vyjadřuje změnu přesunu občana z jednoho členského státu do druhého z důvodu pracovní činnosti, podnikání, studia či třeba turistiky a cestování. Tedy možnost usadit se a pracovat (případně podnikat) na území kteréhokoli členského státu.

Volný pohyb osob platí ve všech státech Evropské unie a také v zemích Evropského hospodářského prostoru, mezi které se započítávají země EU a také Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Bilaterální úpravu, která se týká podobného obsahu, má s EU ujednané Švýcarsko.

---

⁶ Mezi hlavní kategorie cílů Evropské unie pro rok 2020 patří výzkum, vývoj a inovace, změna klimatu a energetika, zaměstnanost, vzdělávání, chudoba a sociální vyloučení. Cíle se navzájem propojují. Např. zlepšení inovací a vzdělanosti zvětší nabídku pracovních míst, povede ke zvýšení zaměstnanosti a následně snížení chudoby.

Volný pohyb osob v rámci států EU úzce souvisí s jeho občanstvím. Z tohoto důvodu v následující části vymezím práva občana EU v rámci volného pohybu mezi jednotlivými státy a pojem občanství EU obecně.

1.3 Občanství Evropské unie

Nedávná historie ukazuje snahy občanů příslušných států o uplatnění svých občanských práv. Pád Berlínské zdi byl v malé míře výsledkem těchto práv, kdy občané tzv. Východního Německa chtěli uplatnit své právo vstupu na určité území státu a pobytu v tomto státě, a tedy mít možnost volného pohybu do západní části země. Změny v SSSR měly za následek rozpad tohoto svazu a nový vzestup států jako jsou Estonsko, Litva a Lotyšsko, jejichž občané rovněž bojovali za uplatnění svých občanských práv. Událostí, které se v Evropě odehrávaly, přeměnily postupem času evropský kontinent a měly vliv na znovuoživení zájmu o pojem občanství.

Všechny předcházející uvedené události mají jednu společnou věc – přirozenost lidí někam patřit. Snaží se o vytvoření území a byrokracie. Občanství je jeden z mechanismů, kterým je tato skutečnost vytvářena. Jeho formulace v právu jej blíže určuje a umožňuje tak přístup k naplnění práv občanství.⁷

Myšlenka občanství Evropské unie se váže k volnému pohybu osob. Bylo zavedeno Smlouvou o EU přijaté v Maastrichtu. Pojem občanství EU označuje vztah mezi EU a občanem. Hlavním cílem vytvoření tohoto občanství je ztotožnění občanů členských států s Evropskou unií, podpora evropské identity a politického vědomí a zajištění lepší ochrany práv a zájmů státních příslušníků členských států.⁸

1.3.1 Kdo je považován za občana EU?

Za občana Evropské unie je považována každá osoba, která je státním příslušníkem jakéhokoli členského státu. Osoba, která má více občanství, z nichž jedno náleží členskému státu EU, je také považována za občana EU. Definice občana EU vychází ze čl. 20 Smlouvy o fungování EU, který stanovuje, že: „Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je občanem Unie. Občanství Unie doplňuje občanství členského státu, nenahrazuje je.”

---

⁷ CARLIER, J.Y., GUILD, E. *L'avenir de la libre circulation des personnes dans L'U.E.* Bruxelles: Etablissements emile Bruylant, S. A., 2006. 322 p. ISBN 2-8027-2231-X. s. 30.

⁸ http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/citizen/citizens/article_7174_cs.htm [cit. 2011-06-12]

Z této definice vyplývá, že občan nepotřebuje vykonávat ekonomickou aktivitu k tomu, aby mohl uplatnit právo svobody pohybu stanovené čl. 21 Smlouvy o fungování EU. Původně nebyl tento aspekt zcela jasný, jelikož v minulosti volného pohybu mohly využívat výhradně jen osoby ekonomicky činné a jejich rodinní příslušníci. Nastává tedy otázka, kterým osobám náleží práva občanství EU? Obecně vztah mezi právem uvedeným ve čl. 21 a původním právem o svobodě pohybu osob ekonomicky činných není zcela jasný. Tudíž k této definici byla přidána směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, která upravuje volný pohyb pracovníků, živnostníků a jejich rodinných příslušníků, studentů, důchodců a ostatních ekonomicky neaktivních občanů.

Z druhé části definice občana EU jednoznačně vyplývá důležitý fakt, že občanství EU nenahrazuje občanství příslušného státu. Udělení občanství konkrétního státu je výhradně v kompetenci daného státu a je obsaženo v jeho národní legislativě, ústavě či listině základních práv a svobod. Státní občanství je souborem práv a povinností, která se váží k příslušnému státu. Zaručují jeho ochranu pouze na území daného státu, ke kterému se občanství váže. Občanství EU je zvláštní formou občanství působící na celém území EU. Hlavní rozdíl mezi evropským a státním občanstvím spočívá v tom, že evropské občanství nemůže samostatně existovat bez státního občanství, ale státní ano. Občanství EU pouze toto státní občanství rozšiřuje o nová práva a doplňuje ho.

1.4 Základní práva občanů EU

V primárním právu Smlouva o EU a Smlouva o fungování EU vymezuje občanům EU několik práv. Tato práva jsou doplněna a rozšířena sekundárním právem ve směrnici Evropského parlamentu, Rady a Komise a rozhodnutích Evropského soudního dvora.

1.4.1 Právo na pohyb a pobyt

Právo na pohyb a pobyt všech občanů EU, které se týká volného pohybu a pobytu, je uvedeno ve čl. 21 Smlouvy o fungování EU a říká, že: „Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách a v opatřeních přijatých k jejich provedení.”⁹

---

⁹ STEINER, J., WOODS, L., TWIGG-FLESNER, CH., *EU Law*. 9th edition Oxford University Press Inc., 2006, 695p. ISBN 978-0-19-927959-3. s. 508-513.

Toto právo se netýká pouze pobytu na území Evropské unie, ale vyplývá z něj také právo druhé, které umožňuje volně cestovat kdekoli na území EU. Smlouva z Nice z roku 2001 přidala ještě další následný dodatek, v kterém je zmíněno, že k pohybu, přemísťování a cestování mezi členskými státy EU není zapotřebí žádných dokumentů jako jsou cestovní pasy, občanské průkazy, povolení k pobytu, víza či jiné podobné dokumenty týkající se např. sociálního zabezpečení či sociální ochrany. Tímto dodatkem je občanům EU jednoznačně ulehčen přesun a pohyb mezi jednotlivými státy a členské státy nesmí po občanech EU tyto dokumenty požadovat jako podmínku vstupu na svá území. Pro občany EU to v praxi znamená, že při přechodu hranic mezi členskými státy EU se nemusí podrobit hraniční kontrole.

Touto novou skutečností se nejedná tedy pouze o volný pohyb pracovních sil a dalších vymezených osob, ale jde o volný pohyb všech občanů a obyvatel EU. Toto právo se vztahuje i na rodinné příslušníky či jiné osoby nevykazující se ekonomickou aktivitou, např. na studenty, důchodce a jiné nevýdělečně činné osoby. Tudíž došlo k podstatné změně daného zákona svobody volného pohybu, která se již nezaměřuje pouze na pracující osoby.

1.4.2 Pasivní a aktivní volební právo

Čl. 22 Smlouvy o fungování EU zavádí pro občana EU právo volit a být zvolen do evropského parlamentu a místních zastupitelstev. Občan ovšem může kandidovat do obecních voleb jiného členského státu jen tam, kde má své bydliště. Členský stát přitom musí občanovi jiného členského státu umožnit stejné podmínky jako svým státním příslušníkům. Směrnice Rady 94/80/ES stanovuje pravidla pro výkon práva volit a práva být volen v obecních volbách pro občany Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky a směrnice Rady 93/109/ES určuje pravidla pro výkon práva volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu občanů Unie, kteří mají bydliště v některém členském státě a nejsou jeho státními příslušníky.

1.4.3 Právo na diplomatickou ochranu

Čl. 23 Smlouvy o fungování EU umožňuje občanům EU používat diplomatické a konzulární ochrany či zastoupení jiného členského státu EU v případě, že se nacházejí na území třetích států a nemají možnost využít zastoupení vlastního státu, jehož jsou členy. K prokázání členství jednoho ze států EU jim postačí doklad, který prokazuje totožnost státní příslušnosti.

1.4.4 Právo petiční

Maastrichtská smlouva zavedla pro občany EU právo obracet se na evropského ombudsmana¹⁰ a právo podávat petice k Evropskému parlamentu. Dle čl. 24 Smlouvy o fungování EU mohou občané podávat stížnosti a připomínky v jednom z jazyků Smluv a mají právo obdržet odpověď ve stejném jazyce.

1.4.5 Právo usazování

Právo působit jako samostatně výdělečně činná osoba a poskytovat služby na celém území EU patří mezi další výhradní právo pro občany EU. Čl. 49 Smlouvy o fungování EU vymezuje právo svobody usazování pro občany EU na území jiných členských států, v kterých nemají státní příslušnost. Toto právo zakazuje omezení týkající se zřizování poboček, společností a provozu samostatně výdělečné činnosti. Svoboda usazování je nedílnou složkou zaměstnanosti, jelikož podniky patří mezi hlavní instituce, které nabízejí pracovní místa. Rozvojem podnikání dochází k větší nabídce pracovních příležitostí, a tedy současně k rozvoji a ekonomickému růstu celé společnosti.

Za ekonomickou aktivitu lze považovat nejen činnost pracovníků, ale také aktivity spojené s podnikáním fyzických či právnických osob za účelem dosahování zisku. Osoby samostatně výdělečně činné nejsou v žádném vztahu podřízenosti a poskytují své služby za úplatu.¹¹ Svobodu usazování lze uplatnit pro podnikatele, řemeslníky, živnostníky, obchodníky a jiná svobodná povolání.

Právo na vzdělání, právo hledat si zaměstnání a pracovat ve všech členských zemích budou předmětem následujících kapitol, jelikož se bezpochybně řadí mezi hlavní a zásadní práva občanů EU.

---

¹⁰ Veřejný ochránce práv

¹¹ BARNARD, C., ODUDU O. *The Outer Limits of European Union Law*. 1st editon Portland: Hart Publishing, 2009. 446 p. ISBN 978-1-84113-860-2. S. 226-228.

1.5 Volný pohyb pracovníků

Ekonomicky činné osoby byly původně jedinými osobami, které mohly využít práva volného pohybu osob mezi členskými státy Evropské unie. Volný pohyb pracovníků byl jedním z prvních jejich cílů a otevřel možnost občanům ucházet se o zaměstnání na trhu pracovních příležitostí v rámci EU. Práva spojená s volným pohybem byla současně uznána nejen pracovníkům, kteří mají zaměstnání v jiném členském státě, ale i jejich rodinným příslušníkům.

1.5.1 Práva a působnost čl. 45 Smlouvy o fungování EU

Čl. 45 Smlouvy o fungování EU vymezuje základní práva týkající se svobody pracovních sil v rámci EU, v které je psáno:

- „1. Je zajištěn volný pohyb pracovníků v Unii.
2. Volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace mezi pracovníky členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky.
3. S výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo:
- a) ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa;
  - b) pohybovat se za tím účelem volně na území členských států;
  - c) pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků;
  - d) zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání za podmínek, které budou předmětem prováděcích nařízení vydaných Komisí.
4. Tento článek se nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě.“¹²

Sekundárním právem, které upravuje volný pohyb pracovníků uvnitř Unie, je Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie. Nařízení upravuje práva a podmínky svobody pracovníků v rámci EU.

---

¹² CHALMERS, D., HADJIEMMANUIL, CH., MONTI, G., TOMKINS, A. *European Union Law*. 1st edition Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 1235p. ISBN 13-978-0-521-82041-7. s. 698.

Všichni občané členských států EU mají právo hledat si práci v jiném členském státě v souladu s příslušnými předpisy, které se vztahují na pracovníky tohoto státu. Každému pracovníkovi se dostane od vnitrostátních pracovních úřadů stejné podpory jako státním příslušníkům hostitelského členského státu bez jakékoli formy diskriminace kvůli státní příslušnosti. Toto právo se uplatňuje stejně na pracovníky s pracovními smlouvami na dobu neurčitou, sezónní a přeshraniční pracovníky i na poskytovatele služeb.¹³

Občané Evropské unie mají tedy přiznáno právo na rovný přístup k pracovním příležitostem a následné rovné zacházení. Mohou se ucházet o práci u jakékoliv firmy na území kteréhokoliv členského státu. Zájemci o pracovní příležitosti ze dvou rozdílných zemí Unie nemohou být vystaveni rozdílným požadavkům a v rámci výběrového řízení jim musí být zaručeny stejné podmínky.¹⁴ Dle Nařízení Evropského parlamentu Rady č. 492/2011 Smlouvy o ES Státní příslušník, který má nabídku od zaměstnavatele z jiného členského státu než je stát, jehož je příslušníkem, však může podléhat podmínce složení odborné zkoušky, pokud to zaměstnavatel výslovně požaduje při předložení nabídky.

Dle čl. 7 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011 nesmí být s pracovníkem, který je státním příslušníkem jiného členského státu, zacházeno jinak než s tuzemskými pracovníky např. v oblastech odměňování, propouštění nebo návratu k povolání. Má také nárok účastnit se vzdělávacích programů či rekvalifikace. Právo rovnosti se týká i oblasti členství v odborových organizacích a výkonu práv spojených s odborovou činností, včetně hlasovacího práva. (čl. 8).

Pracovníci mají rovněž právo na stejné sociální a daňové výhody jako státní příslušníci daného státu. Evropský soudní dvůr vykládá pojem „sociální výhoda“ velmi rozsáhle. Mezi sociální výhody jsou zahrnuty všechny výhody, např.:

- zajištění životního minima;
- granty na podporu odborného vzdělávání;
- stipendium určené pro studium v jiném členském státě poskytnuté na základě dvoustranné dohody;
- příspěvek na výchovu dítěte;
- porodní a mateřské příspěvky;

---

¹³ http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/market/article_7192_cs.htm [cit. 2010-12-13]

¹⁴ <http://www.euroskop.cz/616/sekce/prava-zamestnancu-v-eu/> [cit. 2010-12-16]

- ustanovení garantující minimální mzdu;
- dávky sociální péče ve formě příspěvku osobě, která pečuje o zdravotně postiženou dospělou osobu;¹⁵
- sociální služby;
- slevy na dopravu, vstupné a jiné, pokud je pracovníkům daného státu poskytována;

1.5.2 Definice pojmu pracovník

Pracovník je osoba, která se podílí na vytváření společenského bohatství. Pracovník je také nazýván zaměstnancem. Jedná se o osobu, která svoji činnost vykonává v pracovním poměru. Pracovní poměr je jedním ze základních pracovněprávních vztahů. Jeho prostřednictvím se naplňuje hlavní smysl práce. Základní účel pracovního poměru spočívá ve vykonané práci, kterou zaměstnanec provedl pro svého zaměstnavatele a za kterou obdržel mzdu.

Primární právo EU tento pojem jednoznačně nedefinuje. Ve smlouvách EU není výklad, který by mohl tento pojem vymezit, a tak sjednotit rozdílné definice členských států. Podle Evropského soudního dvora pojem „pracovník“ nemůže být vykládán vnitrostátním právem členských států. Význam tohoto pojmu je vysvětlen v judikatuře Evropského soudního dvora tak, aby zajistil jednotnou interpretaci mezi členskými státy.

Evropský soudní dvůr stanovil, že pracovník je taková osoba, která vykonává práci pro jinou osobu pod jeho vedením v určitém časovém období a za tuto vykonanou práci dostává odměnu.¹⁶ O vztahu podřízenosti mezi pracovníkem a osobou, pro kterou vykonává práci, rozhodují národní soudy. Dalším podstatným znakem je, že vykonaná činnost je činnost nesamostatná, která má v dané zemi hospodářskou hodnotu. Většina pracovních činností pojme tento požadavek, např. hraní profesionálního fotbalu, prostituce, učňovství a jiné typy stáží.¹⁷ Za pracovníka se považuje rovněž osoba, která je nezaměstnaná, avšak zaměstnání skutečně hledá.

---

¹⁵ CRAIG P., BÚRCA de G. *EU Law, Text, Cases, and Materials*. 1st edition New York: Oxford University Press Inc., 2008. 1148 p. ISBN 978-0-19-927389-8. s. 774-777.

¹⁶ Case 66/85 Lawrie-Blum v. Land Baden Württemberg [1986] ECR 2121

¹⁷ BARNARD, C. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd edition. New York: Oxford University Press Inc., 2010. 674 p. ISBN 978-0-19-956224-4. s. 266.

V případě *Steymann v. Staatssecretaris van Justitie* Evropský soudní dvůr stanovil, že vykonáním instalatérské práce pro náboženskou komunitu splňuje požadavek na to, aby dotyčný byl považován za pracovníka, jelikož mu byla poskytnuta odměněna ve formě pokrytí základních materiálních potřeb¹⁸ a bylo mu současně vypláceno kapesné, a tudíž se tato činnost může považovat za nepřímý výkon efektivní práce za odměnu.¹⁹

V případech, kdy dotyčná osoba obdržela za vykonanou práci odměnu ve formě individuálních potřeb, např. poskytnutí rehabilitací danému pracovníkovi, se nejedná o vykonání efektivní práce, která má hospodářskou hodnotu, a tudíž danou osobu nelze považovat za pracovníka.

Pracovník si ponechává postavení zaměstnané osoby i v případě, že již nepracuje, ale práci si hledá, přičemž období na hledání práce v každém členském státě musí být minimálně tři měsíce. Čl. 7 odst. 3 směrnice EP a Rady 2004/38/ES stanovuje čtyři situace, kdy je občan považován za pracovníka či osobu samostatně výdělečně činnou, pokud:

- a) není dočasně schopen pracovat v důsledku nemoci nebo úrazu;
- b) je řádně zapsán jako nedobrovolný nezaměstnaný poté, co byl zaměstnán více než jeden rok a je řádně zaregistrován u příslušného úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání;
- c) je řádně zapsán jako nedobrovolný nezaměstnaný po skončení pracovní smlouvy na dobu určitou kratší jednoho roku nebo poté, co se během prvních dvanácti měsíců stal nedobrovolně nezaměstnaným, a zaregistrován u příslušného úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. V tom případě si postavení pracovníka ponechává na dobu alespoň šesti měsíců;
- d) zahájí odbornou přípravu. Pokud není nedobrovolně nezaměstnaný, může si postavení pracovníka ponechat, pouze vztahuje-li se odborná příprava k jeho předchozímu zaměstnání.²⁰

---

¹⁸ Materiální potřeba je základní hmotná potřeba každého člověka např. ošacení, strava, bydlení, doprava.

¹⁹ Case 196/87 *Steymann v. Staatssecretaris van Justitie* [1988] ECR 6159, para 14.

²⁰ BARNARD, C. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd edition. New York: Oxford University Press Inc., 2010. 674 p. ISBN 978-0-19-956224-4. s. 268-269 .

1.6 Studenti

Studenti tvoří zvláštní kategorii osob, která se odlišuje od pracovníků a jiných osob, které nevykazují žádnou ekonomickou aktivitu. Získání vzdělání v jiném členském státě není definováno jako ekonomická aktivita, a proto zde před Maastrichtskou smlouvou vznikala rozpor mezi volným pohybem studentů v rámci EU a právem volného pohybu osob ekonomicky činných. Maastrichtská smlouva přinesla zásadní změny zavedením občanství EU a práva volného pohybu osob bez ohledu na to, zda jsou osoby ekonomicky aktivní.

Dle čl. 21 Smlouvy o fungování EU je umožněno všem občanům EU se volně pohybovat a pobývat na celém jejím území. Pokud student má státní příslušnost jednoho z členských států, je občanem EU a vztahují se na něj stejná práva jako na všechny občany EU.²¹ V případě, že se student rozhoduje studovat v zahraničí, musí se také ubezpečit o tom, jestli má v příslušné zemi právo na pobyt.

Evropský soudní dvůr v případě Raulin C-357/89 shledal na základě judikatury ustavující právo na rovnost v zacházení, pokud jde o podmínky pro přístup k odborné přípravě a vysokoškolskému a univerzitnímu vzdělávání, že toto právo se vztahuje nejen na požadavky stanovené příslušným vzdělávacím zařízením, jako jsou poplatky na zápis, ale rovněž na jakákoli opatření, která mohou bránit v požívání uvedeného práva. Soudní dvůr rozhodl, že zásada nediskriminace s ohledem na podmínky přístupu k odborné přípravě vyplývající z článků 18 a 166 Smlouvy o fungování EU v sobě zahrnuje i to, že státní příslušník členského státu, který byl přijat do kurzu odborné přípravy v jiném členském státě, požívá v tomto ohledu i právo na pobyt po dobu konání kurzu.²²

V případě Forcheri Evropský soudní dvůr rozhodl, že účtování poplatků za studium od občana jiného členského státu je diskriminační, jestliže jsou příslušníci daného státu od těchto poplatků oproštěni.²³ Se studenty, kteří pocházejí z jiných členských států a studují v zahraničí, musí tedy být zacházeno stejně jako se studenty, kteří mají státní příslušnost dané země.

---

²¹ TOTH, A. G., *The Oxford Encyclopedia of European Community Law*. 1st edition New York: Oxford University Press Inc., 2005. 816p. ISBN 0-19-826600-0. s. 447-458.

²² Práva studentů pobývajících v zahraničí: pokyny k právům mobilních studentů v EU. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011. s. 28. [cit. 2011-05-04]. <<http://publications.europa.eu/>>

²³ Rozsudek ESD C 152/82 Forcheri v. Belgium

Každý student EU má právo pobývat v jiném členském státě delší než tři měsíce, splní-li následující podmínky:

- ❖ být zapsán do studijního kurzu v rámci vzdělávacího zařízení, ať soukromého nebo veřejného, akreditovaného nebo financovaného hostitelským členským státem;
- ❖ mít zdravotní pojištění, kterými jsou kryta všechna rizika v hostitelském členském státu, a musí informovat příslušný vnitrostátní orgán v souladu s vnitrostátními pravidly;
- ❖ musí mít dostatek prostředků, aby během svého pobytu nepřiměřeně nezatěžoval sociální systém hostitelského členského státu;²⁴

1.7 Rodinní příslušníci

Svoboda volného pohybu se vztahuje nejen na pracovníky a občany EU, ale také na jejich rodinné příslušníky. Směrnice 2004/38/ES vymezuje kategorie osob, které jsou dle sekundárního práva EU považovány za rodinné příslušníky:

- a. manžel nebo manželka;
- b. partner, se kterým občan Unie uzavřel registrované partnerství na základě právních předpisů členského státu, zachází-li právní řád hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím, v souladu s podmínkami stanovenými souvisejícími právními předpisy hostitelského členského státu;
- c. potomci v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b.;
- d. předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b.²⁵

V prvním případě se jedná pouze o manželský vztah, kdy byla svatba uzavřena legálně. V případě odluky, kdy sňatek nebyl oficiálně ukončen, práva zůstávají a odloučení na něj

---

²⁴ Práva studentů pobývajících v zahraničí: pokyny k právům mobilních studentů v EU. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011. s. 10 [cit. 2011-05-04]. <<http://publications.europa.eu/>>

²⁵ ROGERS, N., SCANNELL, R., *Free Movement of Persons in the Enlarged European Union*. London: Sweet & Maxwell Limited, 2005. 685p. ISBN 0421-875704. s. 149-166.

nemá vliv. Čl. 13 směrnice 2004/38/ES upravuje práva pobytu pro rodinné příslušníky v případě rozvodu nebo ukončení registrovaného partnerství.

Třetí bod považuje za rodinné příslušníky také potomky. Za potomky jsou považovány děti v pokrevním vztahu, ale také o adoptované či děti v pěstounské péči, popř. vnoučata a pravnoučata.

Poslední bod zmiňuje pojem předci přímé linie. Jedná se o osoby v příbuzenském vztahu sestupné linie, mezi které patří otec, matka a prarodiče občana či jeho manželky, popř. adoptivní rodiče.

1.7.1 Právo na vstup a pobyt rodinných příslušníků

Migrující pracovník, který se stěhuje za zaměstnáním do jiného členského státu, obvykle zvažuje výhody i úskalí takového rozhodnutí. Na jedné straně mobilita pracovníka zlepší jeho pracovní i ekonomickou situaci, na straně druhé musí také zvážit situaci jeho rodinných příslušníků, která se týká pobytu v hostitelském státě a začlenění se do aktivního života.

Ze směrnice 2004/38/ES vyplývá, že rodinný příslušník migrujícího pracovníka má stejné právo na pobyt v hostitelském státě jako migrující pracovník. Tímto je situace rodinných příslušníků velmi zjednodušena, jelikož pro ně platí stejná práva i pracovní podmínky jako pro migrujícího pracovníka. Rodinný příslušník se může začlenit do pracovního procesu a vzdělávání, a tím se snadněji přizpůsobí životu v hostitelském státě.

Čl. 10 Nařízení EP a Rady 492/2011 uvádí, že děti státního příslušníka členského státu, který je nebo byl zaměstnán na území jiného členského státu, mají přístup k obecnému, učňovskému a odbornému vzdělání za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu, pokud tyto děti mají bydliště na jeho území. Čl. 12 směrnice 2004/38/ES zajišťuje právo pobytu rodičům a jejich dětem, bez ohledu na jejich státní příslušnost, pokud jsou děti zapsány ve vzdělávacím zařízení za účelem studia, v případě, že pracovník z hostitelského státu odjel či zemřel.

Jedno z podstatných zanedbání práva jsou především situace, kdy právo k pobytu manželky skončí kvůli zrušení sňatku rozvodem. Takový fakt může často vést ke skutečnosti, že zneužívané ženy mohou setrvávat ve vztahu kvůli obavě ze ztráty povolení k pobytu. V takovém případě směrnice 2004/38/ES ve čl. 13 poskytla uspokojivou výjimku, a to

v situaci, kdy se žena během manželství nebo registrovaného partnerství stala obětí domácího násilí.²⁶

1.8 Zákaz diskriminace

Maastrichtská smlouva zavedla pojem občanství Unie a současně první zásadou bylo odstranění diskriminace občanů EU. Čl. 18 Smlouvy o fungování EU zakazuje jakoukoli diskriminaci na základě státní příslušnosti. Amsterodamská smlouva rozšířila zákaz diskriminace také z důvodů pohlaví, rasového nebo etnického původu, víry nebo světového názoru, invalidity nebo sexuální orientace.²⁷ Toto ustanovení vyplývá z čl. 19 Smlouvy o fungování EU, v kterém Rada může přijmout jednomyslně vhodná opatření k boji proti diskriminaci na základě pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo přesvědčení, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Diskriminací na základě rasy nebo etnického původu se zabývá směrnice Rady 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ.

Zásada rovnosti zacházení se týká i pracovníků v pracovněprávních vztazích, kde čl. 45 Smlouvy o fungování EU výslovně stanovuje, že volný pohyb pracovníků zahrnuje odstranění jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky. Ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání se zásada rovnosti zacházení upravuje otázky, které se týkají diskriminace odměn mezi opačným pohlavím, méně příznivé zacházení s těhotnou ženou či ženou na mateřské dovolené, popř. sexuálním obtěžováním.

Směrnice 2000/78/ES stanovuje obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. S pracovníkem jiné státní příslušnosti musí být zacházeno v hostitelském členském za stejných podmínek jako s tuzemským pracovníkem. Pracovník nesmí být diskriminován na základě své státní příslušnosti v oblastech, které se týkají podmínek přístupu do zaměstnání, odborného vzdělávání, propouštění, odměňování, členství v odborových organizacích či postupu v zaměstnání. Zásada rovného zacházení se uplatní i v oblasti sociálního zabezpečení pracovníků.

---

²⁶ SPAVENTA, E., *Free Movement of Persons in the European Union*. 1st edition The Netherlands: Kluwer Law International, 2007. 182 p. ISBN 9789041124708. s. 30-32.

²⁷ <http://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/> [cit. 2011-03-04]

Za diskriminaci lze považovat uplatňování rozdílných podmínek a pravidel na srovnatelné skupiny a situace nebo uplatňování stejných podmínek a pravidel v odlišných skupinách a situacích.²⁸

Při přijímání zahraničních pracovníků do zaměstnání se za diskriminaci nepovažuje:²⁹

- ✗ stanovení požadavků na jazykové znalosti, pokud jsou potřebné k výkonu zaměstnání;
- ✗ vykonání zkoušky, která by ověřovala profesní znalosti, pokud jsou nutné k výkonu pracovní činnosti;

1.8.1 Přímá diskriminace

Přímá diskriminace je označována také jako diskriminace otevřená. Přímou diskriminací se dle směrnice 2000/78/ES rozumí takové situace, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu jiné státní příslušnosti.

1.8.2 Nepřímá diskriminace

Dle čl. 2 směrnice 2000/78/ES nepřímou neboli skrytou diskriminací se rozumí takové situace, kde se výslovně nerozlišuje mezi vnitrostátními či cizími občany. Týká se spíše znevýhodnění jedné skupiny občanů na základě určitého náboženského vyznání nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v porovnání s jinými osobami.

Mezi nepřímou diskriminací je možno zařadit např. odlišné podmínky přijetí do zaměstnání rozlišující požadavky na místo původu či místo vzdělání. Vyžadování jazykových požadavků pro určité povolání i přesto, že k vykonání dané pracovní činnosti není tento požadavek potřebný, je rovněž považováno za diskriminační požadavek. To může vyvolat velká znevýhodnění a diskriminaci žadatelů o práci z jiných členských zemí, kteří nesplňují tyto uložené podmínky.³⁰

---

²⁸ CRAIG P., BÚRCA de G. *EU Law, Text, Cases, and Materials*. 1st edition New York: Oxford University Press Inc., 2008. 1148 p. ISBN 978-0-19-927389-8. s. 758.

²⁹ SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 3. vydání Praha: C.H.Beck, 2010. 328s. ISBN: 978-80-7400-313-4. s. 203.

³⁰ SPAVENTA, E., *Free Movement of Persons in the European Union*. 1st edition The Netherlands: Kluwer Law International, 2007. 182 p. ISBN 9789041124708. s. 24-26.

1.8.3 Obrácená diskriminace

Obrácená diskriminace je taková diskriminace, kdy cizí státní příslušníci jsou zvýhodněni oproti vlastním státním příslušníkům. Cizí státní příslušník může požívat více práv, z kterých mu vyplývají lepší výhody a postavení než příslušníci daného státu.

Diskriminace vlastních občanů neboli obrácená diskriminace není v právu ES a judikatuře ESD pojímána zcela jednoznačně. ESD v minulosti konstatoval, že taková diskriminace je přípustná.³¹ Otázka postavení vlastních občanů spadá do kompetence jednotlivých členských států a je na nich, zda přijmou či nepřijmou taková opatření, aby obrácené diskriminaci zabránily.³²

1.9 Judikatura ESD

Rozsudky z judikatury Evropského soudního dvora, které uvedu v této podkapitole, se zabývají volným pohybem pracovníků, vymezením pojmu „pracovník“ a migrací a pracovním povolením rodinných příslušníků. U každého rozsudku nejprve uvedu úvodní část k nastínění případu, dále skutkový stav, znění rozsudku a popř. vlastní komentář.

1.9.1 Rozsudek Michel Trojani proti Centre public d'aide sociale de Bruxelles³³

Z 21. listopadu 2002, C-456/02

Michel Trojani je francouzské státní příslušnosti. V roce 1972 bydlel v Belgii jako samostatně výdělečně činná osoba. V roce 2000 pobýval v kempu v Blankenberge ihned poté, co se do země znovu vrátil. Již se ale na úřadech nezaregistroval a v následujícím roce bydlel v ubytovně Jacquesa Brela. V roce 2002 začal pracovat 30 hodin týdně v ubytovně Armády spásy a odměnou mu bylo ubytování a nevelké kapesné. Michel Trojani neměl žádné prostředky, tudíž se obrátil na CPAS, aby mu bylo vyplaceno životní minimum. To jeho žádost zamítlo s odůvodněním, že nemá belgickou státní příslušnost, a tím se na něj nevztahuje čl. 45 Smlouvy o fungování EU.

V první části se Soud věnoval vyřešení otázky statusu Michele Trojaniho a jeho posouzení jako pracovníka dle čl. 45. Soudní dvůr vykládá pojem pracovníka restriktivně a jedná se tedy o každou osobu, která svojí prací vykonává činnost efektivní a skutečnou,

³¹ <http://ekonom.ihned.cz/c1-13409410> [cit. 2011-05-12]

³² <http://pravni radce.ihned.cz/c1-14535250-volny-pohyb-pracovniku> [cit. 2011-05-12]

³³ Rozsudek ESD C-456/02 Michel Trojani v Centre public d'aide sociale de Bruxelles

pracuje pod vedením druhé osoby a za svoji činnost pobírá odměnu. Soud již rozhodl v případě Bettray, že činnost vykonávána za účelem společenského začlenění nemůže být považována za činnost efektivní při výkonu pracovní činnosti. Soud tedy musel posoudit danou činnost Michela Trojaniho vzhledem k organizaci Armády spásy. Při posuzování bral v úvahu tuto činnost tak, jako by byla činností dostupná Armádou spásy na pracovním trhu, stejně tak i její odměnu. Vzhledem k obecným poměrům zaměstnanosti na trhu práce soud usoudil, že lze odměnu, která je M. Trojanimu vyplácena v podobě finanční či naturální Armádou spásy, považovat za rovnocennou hodnotu práce, kterou vykonává, stejně tak i není splněn předpoklad vztahu podřízenosti. V druhé otázce se otevírá nová možnost práva pobytu a to práva pobytu vzhledem k občanství EU dle čl. 21 Smlouvy o fungování EU (bývalý čl. 18 Smlouvy o ES). Je nutno podotknout, že toto právo má také svá omezení a podmínky a jedná se o nemocenské pojištění a dostatečné finanční prostředky tak, aby nebyl občan přítěží hostitelského státu. A to byl důvod žalobce, kde se jednalo o přiznání životního minima z důvodu nedostatku finančních prostředků. A tedy by členský stát měl důvod k vyhoštění, ale i tady je to podmíněno. Jelikož Trojani v zemi pobývá legálně a má povolení k pobytu, může se občan odvolat na čl. 18 (čl. 12 o ES), kde je zakázána veškerá diskriminace z důvodu státní příslušnosti, a tedy musí být s daným občanem zacházeno stejně, jako s občanem jiného hostitelského státu. V takovém případě by mu mohlo být přiznáno životní minimum.

Z rozsudku tedy vyplývá, že Michel Trojani je po posouzení daných skutečností dle čl. 45 Smlouvy o fungování EU považován za pracovníka, a tudíž se může domáhat svého práva pobytu. Vzhledem k tomuto právu se lze odvolat na čl. 18 Smlouvy o fungování EU, kde by mu mělo být přiznáno životní minimum jako občanům hostitelského státu při splnění stejných podmínek, které musí splnit občané daného státu, např. prokázání potřeby daného minima.

Komentář:

V případě Trojani je vysvětleno a poukázáno na ty druhy činnosti, u kterých je prokázání zaměstnanosti obtížné. Jedná se především o zaměstnání pro neziskové organizace či farmy a jiné druhy činnosti, kdy je daným pracovníkům často vyplácena odměna v podobě ubytování či stravy. Příklad Trojani také vysvětluje právo zaměstnanosti v takových organizacích, jakými je např. Armáda spásy, a na přiznání sociálních dávek vzhledem k jeho statusu pracovníka a povolení k pobytu v zemi, v které danou činnost vykonává.

1.9.2 Rozsudek Union royal belge des sociétés de football association ASBL proti Jean-Marc Bosman³⁴

Z 15. prosince 1995, C-415/93

Jean-Marc Bosman je fotbalista belgické národnosti, který hrál za klub Racing Liege v Belgii v letech 1989 a 1990. Při skončení sezóny mu byla stejným klubem nabídnuta smlouva na další sezónu, ale při snížení platu na minimum, které stanovuje Unie evropské fotbalové asociace (UEFA). Takový plat však Bosman odmítl a zařadil se na listinu, které se říká transfer. Tato listina umožňuje hráčům přecházení do nového klubu za odstupné. V případě, že hráči nebyla nabídnuta smlouva, byl zařazen na listinu povinných transferů, kde s jeho přestupem musel souhlasit původní klub. Bosman si našel klub ve Francii, který byl ochoten zaplatit za jeho přestup. Klub US Dunkerque se dohodl s původním Bosmanovým klubem o přestupu a na odstupném. K přestupu bylo ovšem zapotřebí, aby původní klub Racing Liege zaslal schválení Bosmanova přeložení fotbalovým orgánům. Racing Liege tak ovšem neučinil kvůli obavě, že by mu dané odstupné nebylo vyplaceno, a tudíž Bosman i přesto, že si našel svůj vlastní klub, který byl ochotný za něj zaplatit, se nemohl volně pohybovat za účelem zaměstnání. Bosman byl suspendován RC Liege po dobu dvou let a mezitím podal žalobu k soudu. Během těchto dvou let hrál v amatérských klubech v Belgii, ale k profesionálnímu fotbalu se už nemohl vrátit. Po vyřešení ke dni, kdy byl rozsudek vydán, již tedy nemohl mít žádné výhody z rozsudku, a tak mu byla vyplacena kompenzace kvůli předčasnému skončení jeho kariéry.

Bosmanův právník Jean-Louis Dupont se odvolával na tři články Smlouvy o fungování EU. Dle čl. 4, který pojednává o volném pohybu pracovníků, Bosman tvrdí, že pravidla porušila jeho schopnost hledání práce v jiné zemi, protože omezení, kde je v týmu povolen počet tří hráčů z jiného národa, může být posuzováno jako zřetelné porušení čl. 45. Čl. 45 odst. 2 navíc poukazuje na to, že není povolena žádná diskriminace a zahraniční pracovník by měl mít stejná práva jako domácí. Odst. 3 navíc uděluje právo všem občanům Unie hledat si práci v jiném členském státě. Aby fotbalový hráč mohl uplatnit tato práva, musí prokázat, že hraní fotbalu je v definici ekonomické aktivity. Soud se k dané otázce vyjádřil tak, že danou aktivitu lze považovat za ekonomickou v momentě, kdy je z jejího provozování uskutečněn zisk. Této skutečnosti je přisuzován také fakt, že většina fotbalistů se stala sportovci na plný úvazek a od roku 1961 byly odstraněny překážky maximálního platu. Povinné transfery jsou

---

³⁴ Rozsudek ESD C-415/93 Union royal belge des sociétés de football association ASBL proti Jean-Marc Bosman

placeny při odchodu fotbalisty jako určitá kompenzace, kdy původní klub vložil do nového hráče výcvik a trénink. Kluby se brání tím, že povinné transfery napomáhají k regulaci trhu obchodních aktivit a nebrání volnému pohybu. Na druhou stranu povinnost plateb transferů je omezení hráčů si najít volně jiné zaměstnání. Soud rozhodl na základě čl. 45 Smlouvy o fungování EU skutečnost, že zaměstnávající kluby musí zaplatit poplatky na nábor hráčů z jiných klubů a to ovlivňuje možnosti hráčů pro hledání zaměstnání a podmínky, za nichž je takové zaměstnání nabízeno. Pravidla, která jsem uvedla, lze považovat za jistá omezení a členské státy by měly v souladu s právem EU tyto překážky odstranit tak, aby nebyly přítěží k volnému pohybu pracovníků.

Soud rozhodl, že argument, který se zabýval udržení jakési rovnováhy mezi fotbalovými kluby díky povinným transferům, nelze považovat za dostačující. Stejně tak i odstupné či odškodnění klubu za trénink a výcvik daného hráče. Dle ESD omezení počtu zahraničních hráčů lze považovat za diskriminaci a také za překážku bránící volnému pohybu pracovníků. Tudíž povinné transfery po skončení smlouvy a omezení počtu zahraničních hráčů jsou nelegální.

Komentář:

Bosmanův případ a rozsudek byl šok pro zúčastněné lidi ve světě fotbalu. Někteří žádali o určitou dobu, než se budou moci kluby adaptovat na nové podmínky, ale soud tento požadavek zamítl. Soud svým vyjádřením změnil přestupová pravidla a otevřel možnosti novým hráčům hrajícím v jiných státech EU. Volný pohyb pracovníků je hlavním zájmem Evropské unie a je zakomponován do Smlouvy o fungování EU. Jelikož sport je také částí evropského práva volného pohybu, tudíž volný pohyb hráčů byl logickým vývojem. Nová pravidla sice umožnila nové příležitosti pro hráče profesionálního fotbalu, ale délka trvání případu způsobila značná omezení v životní kariéře Jeana-Marca Bosmana, jeho vlastní seberealizaci a uplatnění talentu, která nemohou být vyčíslena finančním odškodněním.

1.9.3 Rozsudek Cynthia Mattern and Hajrudin Cikotić proti Ministre du Travail et de l'Emploi³⁵

Ze 30. března 2006, C-10/05

Cynthia Mattern pochází z Lucemburska a má i lucemburské státní občanství. Mattern studovala střední školu v Belgii. Následně i pracovala ve stejném oboru, který studovala. Její

---

³⁵ Rozsudek ESD Case C-10/05 Cynthia Mattern and Hajrudin Cikotic proti Ministre du Travail et de l'Emploi

pracovní zkušenosti byly získány rovněž v Belgii, kde působila jako ošetrovatelka. Cynthia Mattern se provdala za Hajrudina Cikotiče a oba dva měli své bydliště v Belgii. Cikotič jako manžel příslušnice státu Lucembursko chtěl v dané zemi začít pracovat, a tudíž požádal o vydání pracovního povolení, jelikož nepocházel z členské země Evropské unie. Sám dle vlastního tvrzení argumentoval, že rodinnému příslušníku manželky členky státu EU by mělo dané povolení být vydáno automaticky. Přesto pracovní povolení neobdržel, a tudíž Cikotič se obrátil na lucemburský soud, aby se domohl svých práv, která dle něj vyplývala z práva EU a to čl. 45 odst. 2 Smlouvy o fungování EU (čl. 39 Smlouvy o ES) a směrnice 2004/38/ES, a lucemburská legislativa se s tímto právem uvedeným ve smlouvě neztotožňuje, pokud nemůže pracovně působit v zemi své právoplatné manželky.

V roli pracovníka se zde nachází také samotná manželka Cynthia Mattern, jelikož i ona sama vykonávala efektivní činnost v jiném členském státě (za podmínky ověření této skutečnosti národním soudem). Za činnost efektivní a skutečnou, díky níž lze danou osobu považovat za pracovníka, může být považována i činnost spojená s přípravou a praxí na budoucí povolání. V případě, že soud rozhodne, že Mattern lze považovat za pracovníka dle unijního práva, bude jí přiděleno právo dle směrnice 2004/38/ES (bývalý čl. 11 nařízení Rady 1612/68), tedy právo na pobyt v členském státě a dále právo na přístup na pracovní trh za stejných podmínek jako ostatní rezidenti. Tato skutečnost se uplatní jen v tom členském státě, ve kterém daná osoba vykonává pracovní činnost.³⁶ A tudíž z toho vyplývá, že Cikotič se mohl dovolávat práva rodinného příslušníka ze směrnice 2004/38/ES pouze v tom členském státě, kde Mattern vykonávala pracovní činnost, a tou byla Belgie.

Soudní dvůr rozhodl, že dle směrnice 2004/38/ES (původně čl. 11 nařízení Rady 1612/68) nemůže rodinný příslušník, za něhož dle definice je považován manžel, vykonávat pracovní činnost a ucházet se o daná místa na pracovním trhu v jiném členském státě než ve státě, kde jeho manželka vykonává pracovní činnost, pokud rodinný příslušník pochází ze země, která není členem EU.

Komentář:

Soudní dvůr svým rozsudkem jednoznačně poukazuje na práva občanů členských států, od kterých se jen vyvozují práva jejich rodinných příslušníků. Tímto tedy není umožněn

---

³⁶ LYČKA M., KUNC B., ŠLÉGLOVÁ K. a kol. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie*. 1. vydání Praha: Linde Praha, 2010. 447s. ISBN 978-80-7201-812-3. str. 182

rozsáhlý výklad práv, ale značně jej omezuje tak, aby chránil pracovní trhy členských států a nedocházelo k přílišnému stěhování a pohybu mezi členskými státy.³⁷

---

³⁷ LYČKA M., KUNC B., ŠLÉGLOVÁ K. a kol. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie*. 1. vydání Praha: Linde Praha, 2010. 447s. ISBN 978-80-7201-812-3. str. 183.

2. Obecná omezení volného pohybu osob v EU

V první části jsem uvedla původ a vývoj svobody týkající se volného pohybu. Uvedla jsem právní úpravu volného pohybu občanů EU a pracovníků, definovala jsem obecně, koho se toto právo dotýká a kdo může využít výhody, které z ní vyplývají. I přes velký pokrok, který Unie učinila již uvolněním volného pohybu občanů v rámci všech států EU, zde stále existují překážky a omezení, které brání občanům v absolutním využití této svobody.

2.1 Podmínky a omezení vstupu a pobytu občanů EU

Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, dle čl. 21 Smlouvy o fungování EU má každý občan Unie právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách. Právo vstupu a pobytu na území EU není absolutní. Jak vyplývá z druhé části čl. 21 odst. 1, existují podmínky a omezení, které mohou volný pohyb osob narušit.³⁸ Přesto existující omezení neznemožňují použití práva svobody volného pohybu ve velkém rozsahu. Jedná se jen o dodržení určitých opatření, které mohou členské státy po občanech EU vyžadovat z důvodu lepší ochrany bezpečnosti a koordinace osob, které se mezi jednotlivými členskými státy pohybují. Tyto omezení a podmínky budou předmětem následujících kapitol.

2.1.1 Vstup na území členského státu EU

Při vstupu na území jiného členského státu EU je dle čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady občanům EU zaručeno, že jim vstup bude umožněn při předložení platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu. Rodinným příslušníkům, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu EU, bude vstup umožněn při předložení platného cestovního pasu. Členské státy nemohou požadovat více, než je povoleno v legislativě.³⁹ Občanský průkaz je považován za platný průkaz totožnosti, jelikož obsahuje informaci týkající se státní příslušnosti. Důvodem podmínky předložení průkazu totožnosti, popř. cestovního pasu je prokázání totožnosti dotyčné osoby, která má nárok na uplatnění práva volného pohybu osob v rámci EU. Členské státy nesmějí po občanech EU požadovat víza. Stejně podmínky platí v případě, kdy občan chce opustit území jiného členského státu.

---

³⁸ ROGERS, N., SCANNELL, R., *Free Movement of Persons in the Enlarged European Unione*. London: Sweet & Maxwell Limited, 2005. 685p. ISBN 0421-875704. s. 216.

Cestující občané po předložení svých platných průkazů totožnosti byli při vstupu na území Holandska dotazováni na cíl, účel, délku cesty a jejich finanční prostředky. Těmito požadavky, které byly kladeny na cestující občany, Holandsko nesplnilo podmínky uvedené ve směrnici 2004/38/ES (tehdejší směrnici 68/360 a 72/148), která vysloveně stanovuje, že členské státy nemohou při vstupu na jejich území požadovat jiné dokumenty než takové, které prokazují totožnost a státní příslušnost cestujícího občana.⁴⁰

2.1.2 Krátkodobý pobyt

Čl. 6 směrnice 2004/38/ES upravuje pobyt občanů EU a jejich rodinných příslušníků v délce tří měsíců. Při pobytu v jiném členském státě se občané a jejich rodinní příslušníci nemusí podrobit žádným formalitám s výjimkou povinnosti být držitelem platného průkazu totožnosti nebo cestovního pasu.⁴¹ Z toho vyplývá, že občané mají možnost volně pobývat a cestovat v jiném členském státě v délce tří měsíců a nejsou povinni se podrobit administrativním formalitám či podmínkám, které jsou vyžadovány u pobytu dlouhodobého.

2.1.3 Dlouhodobý pobyt

Za dlouhodobý pobyt se považuje pobyt, který je uskutečňován v délce delší než tři měsíce. Dle čl. 7 směrnice 2004/38/ES občan má právo na dlouhodobý pobyt, pokud splňuje následující podmínky:⁴²

- je v hostitelském členském státě zaměstnaný nebo působí jako osoba samostatně výdělečně činná;
- je zapsán u soukromého či veřejného subjektu z důvodu studia či odborné přípravy;
- je účastníkem zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském státě kryta všechna rizika;
- má dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestal zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu;

Omezení, která se týkají finančního zabezpečení a zdravotního pojištění se týkají také rodinných příslušníků občana EU, kteří jej do hostitelského členského státu doprovázejí.

---

⁴⁰ Case C-68/89 Commission v Netherlands [1991] E.C.R. I-2637.

⁴¹ SPAVENTA, E., *Free Movement of Persons in the European Union*. 1st edition The Netherlands: Kluwer Law International, 2007. 182 p. ISBN 9789041124708. s. 12-16.

⁴² LECLERC, S., AKANDI-KOMBE, J-F., *La citoyenneté Européenne*. Bruxelles: Etablissements Emile Bruylant, S.A., 2006. 167p. ISBN 2-8027-2274-3. s. 54.

V praxi podmínka finančního zabezpečení nefunguje tak, aby znemožnila využití práva volného pohybu na území jiných členských států EU. Překážka by mohla vzniknout v případě, kdyby se osoba, která pobývá mezi členskými státy, stala či byla nemajetná.

2.1.4 Trvalý pobyt

Po pěti letech mají občané EU a jejich rodinní příslušníci v hostitelském státě právo trvalého pobytu. Platí to však za předpokladu, že občan pobýval v hostitelském členském státě bez nepřetržité a legálně. Výjimku tvoří dočasná nepřítomnost po dobu nepřesahující šest měsíců v roce, nepřítomnost z důvodu plnění povinné vojenské služby, těhotenství, narození dítětem, vážné nemoci, studia, odborné přípravy či vyslání do jiného státu zaměstnavatelem. Dle čl. 16 směrnice 2004/38/ES může občan již nabyté právo trvalého pobytu ztratit v případě, že v hostitelském státě nepobýval déle než dva po sobě jdoucí roky.

2.1.5 Administrativní formality

Členský stát může u dlouhodobých pobytů po občanech vyžadovat, aby se zaregistrovali u příslušných místních orgánů. Cílem této registrace je především kontrola občanů, kteří pobývají na území hostitelského členského státu, zda mají splněny podmínky, které jim umožňují svobodu volného pobytu a pohybu. Současně registrace slouží místním úřadům k evidenci a obecnému přehledu občanů, kteří pobývají na jejím území.⁴³ Při registraci členské státy mohou požadovat pouze platný průkaz totožnosti nebo cestovní pas, potvrzení o zdravotním pojištění, pracovní smlouvu nebo doklad o tom, že jsou samostatně výdělečně činní nebo potvrzení o studiu či doklad, který potvrzuje dostatečné finanční prostředky. Dle čl. 8 směrnice 2004/38/ES lhůta pro registraci nesmí být kratší než tři měsíce.

Členský stát by rovněž neměl požadovat poplatky za vydání pobytových karet při registraci nebo prodloužení její platnosti (s výjimkou udělování víz). Tyto služby se provozují bezplatně. Ale pokud členský stát inkasuje od vlastních státních příslušníků poplatek za vydání průkazu totožnosti, má nárok při registraci občana jiného členského státu na poplatek za vydání průkazu. Částka by neměla převýšit poplatek, který je účtován za tento průkaz vlastním státním příslušníkům.

---

⁴³ CRAIG P., BÚRCA de G. *EU Law, Text, Cases, and Materials*. 1st edition New York: Oxford University Press Inc., 2008. 1148 p. ISBN 978-0-19-927389-8. s. 581-587.

Administrativní překážky volného pohybu a pobytu mohou způsobit potíže studentům, kteří pobývají za účelem studia v jiném členském státě. Na počátku jejich pobytu se mohou vyskytnout potíže při prokazování potvrzení jejich dostatečných finančních prostředků. To je důvod, proč směrnice 2004/38/ES pouze vyžaduje pojištění formou prohlášení a potvrzení o studiu. Čl. 8 jednoznačně stanovuje, že členské státy nesmějí požadovat, aby na tomto prohlášení byla uváděna určitá výše prostředků.

Překážky při využití práva pobytu v jiném členském státě mohou vzniknout i nevýdělečně činným osobám, které pobírají důchod. V případě Pusa finská vláda zažádala o zahájení soudního řízení z důvodu neplacení daní. Finský občan Pusa, který odešel do důchodu do Španělska, argumentoval, že již daně na jeho důchod zaplatil ve Španělsku. Přesto finská vláda tento výběr daní v úvahu nevzala a Pusa byl tak sankcionován za přestěhování do Španělska dvojím zdaněním.⁴⁴

2.2 Schengenská spolupráce

Schengenská spolupráce tvoří součást volného pohybu osob v Evropské unii. Tento název je používán zejména ve sdělovacích prostředcích, v informačních centrech a jiných médiích v souvislosti se vstupem nových členských států do EU. Z tohoto důvodu je vhodné částečně naznačit význam tohoto pojmu, který souvisí se vstupem občanů EU na území jiných členských států.

V roce 1985 byla zahájena schengenská spolupráce, konkrétně v lucemburském městečku Schengen, kde hlavní představitelé pěti států podepsali tzv. Schengenskou dohodu. Zakládajícími státy bylo Německo, Belgie, Francie, Nizozemsko a Lucembursko. Svou iniciativou tak rozhodli o postupném zrušení kontrol na svých společných státních hranicích a položili základní kámen pro postupně se prohlubující schengenskou spolupráci. O pět let později byla uzavřena další úmluva, která měla podstatnější význam a původní Schengenskou dohodu specifikovala a rozvedla. Schengenská prováděcí úmluva představuje základní dokument, který detailně popisuje všechna opatření vyvažující zrušení kontrol na společných hranicích smluvních stran. Rozsah těchto opatření byl natolik komplexní, že přesvědčil parlamenty všech zúčastněných států k ratifikaci dokumentu, a tím i k souhlasu se zrušením hraničních kontrol. Dalších pět let trval vývoj k zavedení této úmluvy, která si vyžadovala

---

⁴⁴ Case C-224/04 Pusa v Ossuspankkien Keskinainen Vakuutusyhtion [2004] ECR I-5763.

náročnou přípravu, než mohlo dojít k změně režimu na státních hranicích. Tedy celkem 10 let od podpisu Schengenské dohody, než Schengenská prováděcí úmluva nabyla účinnosti.

Cíl schengenské spolupráce byl dosažen v březnu 1995, kdy se otevřel schengenský prostor volného pohybu bez kontrol na vnitřních hranicích pro sedm států Evropského společenství (dnešní Unie). K pěti původním signatářům se totiž mezitím připojilo Španělsko s Portugalskem. V následujících letech se přidávaly další státy. Kontrolní stanoviště na hraničních přechodech uvnitř zvětšujícího se společného prostoru tak postupně zrušilo Rakousko s Itálií (1997 - 1998), Řecko (2000), Finsko, Švédsko, Dánsko, Norsko a Island (2001), Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko (2007 – 2008) a nejnověji také Švýcarsko (2008 – 2009).⁴⁵

Při zvýšeném počtu států, které měly zájem o spolupráci a možnosti se stát součástí schengenského prostoru, docházelo průběžně k reformaci pravidel původní Schengenské prováděcí úmluvy (SPÚ), které byly postupem času nahrazeny řadou nových podrobnějších předpisů lépe vyhovujících dnešnímu 21. století.

V jejich začátcích se jednalo především o mezivládní úroveň, postupně s rozvojem evropské integrace se Schengen stal součástí Evropských společenství. Rozhodující v tomto ohledu byl květen 1999, kdy se schengenská spolupráce definitivně přesunula na úroveň EU. Její předpisy se staly platné pro všechny členské státy, a stejně tak i pro nové členské státy, které byly přijaty, až na některé výjimky, které jsou nazývány schengenské *acquis*.

2.3 Omezení práva vstupu a práva pobytu z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví

Článek 45 Smlouvy o fungování EU umožňuje volný pohyb občanům EU v rámci území Unie. Článek stanovuje omezení, která mohou být důvodem, aby členské státy neumožnily vstup a pobyt občanům EU na jejich území. Jedná se o omezení z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a zdraví.

Veřejná bezpečnost a veřejný pořádek jsou často blízce spojeny a platí pro něj stejné principy. Z tohoto důvodu budou zahrnuty společně do následující kapitoly.

---

⁴⁵ <http://www.mvcr.cz/clanek/zahajeni-a-rozvoj-schengenske-spoluprace.aspx> [cit. 2011-03-16]

2.3.1 Veřejný pořádek a bezpečnost

Nejčastějším důvodem omezení volného pohyb občanů EU a jejich rodinných příslušníků je ochrana veřejného pořádku a bezpečnosti v příslušném hostitelském státě. Tyto pojmy jsou dle ESD vykládány restriktivně a není možné, aby jim byl přisuzován význam, který je vymezen v národních rádech členských států. Čl. 27 směrnice 2004/38/ES uvádí, že omezení, která byla přijata z důvodu veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti musí být založena výlučně na osobním chování dotyčné osoby. Chování dotyčného jednotlivce musí představovat skutečné a dostatečné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti.

Členský stát může použít těchto opatření v situacích, kdy by jednal stejně vůči jeho vlastním státním příslušníkům. Tudíž členský stát nemůže omezit právo volného vstupu a pobytu z důvodu ohrožení zájmů společnosti, pokud nezasahuje proti podobnému chování vůči jeho vlastním občanům.

Menší prohřešky (např. přestupky, krádež v obchodě apod.) omezení práva vstupu a pobytu na území členského státu neospravedlňují, stejně tak jako např. záznam v trestním rejstříku.⁴⁶

Adoui byla francouzská prostitutka, pracovala v Belgii jako servírka, a tudíž se na ni vztahovala práva o volném pohybu pracovníků. Z Belgie nemohla být kvůli prostituci vyhoštěna, jelikož tento stát sám proti prostituci, kterou provozovali jeho vlastní státní příslušníci, na svém území nezasahoval.⁴⁷

2.3.2 Veřejné zdraví

Dle čl. 29 směrnice 2004/38/ES lze omezit právo vstupu a pobytu v hostitelském členském státě na základě ohrožení veřejného zdraví. Jedinými nemocemi, které odůvodňují opatření omezující svobodu pohybu, jsou výhradně nemoci s epidemickým potenciálem a jiné nakažlivé nemoci a nakažlivé parazitické nemoci, pokud se na ně vztahují ochranná opatření používaná na státní příslušníky hostitelského členského státu. Tyto nemoci musí být zároveň zahrnuty a definovány v předpisech Světové zdravotnické organizace např. tuberkulóza či syfilis. Zvláštností je, že AIDS/HIV nejsou zahrnuty.

---

⁴⁶ <http://pravniradce.ihned.cz/c1-14535250> [cit. 2011-02-06]

⁴⁷ Rozsudek C-115/81 Rezguia Adoui v Belgian State and City of Liège

2.3.3 Vyhoštění občana z území hostitelského členského státu

Směrnice 2004/38/ES umožňuje členským státům omezit vstup a pobyt na jejich území z důvodů uvedených ve čl. 27 a 29. Ze stejných důvodů může být z hostitelského státu vyhoštěn státní příslušník jiného členského státu. Před tím, než členský stát rozhodne o vyhoštění daného občana z důvodů uvedených v předešlých kapitolách, musí brát v úvahu skutečnosti, které se týkají délky pobytu občana na jeho území, zdravotní stav, rodinné či ekonomické důvody, popř. vazby na zemi jeho původu.

V případě vydání rozhodnutí o vyhoštění občana musí být jednoznačně uvedeny důvody tohoto rozhodnutí, které se dotýčné osobě oznamují písemnou formou. Rozhodnutí o vyhoštění může být určeno jen individuální osobě. V oznámení rozhodnutí by měl být uveden soud nebo správní orgán, u kterého může dotýčná osoba podat opravný prostředek, lhůta k jeho podání a popřípadě lhůta, kterou má osoba na opuštění území členského státu.⁴⁸

2.4 Rozsudek *Yvonne van Duyn proti Home Office*⁴⁹

Ze 4. prosince 1974, C-41/74

Holandská občanka Yvonne van Duyn se chtěla přestěhovat z Holandska do Velké Británie. Důvodem jejího stěhování byla práce pro organizaci jménem scientologická církev. Tato organizace byla v dané zemi považována spíše za sektu a ve Spojeném království se na ni pohlíželo jako na hrozbu pro občany a společnost. Z tohoto důvodu byl Yvonne van Duyn vstup na území Velké Británie, aby zde vykonávala pro danou organizaci práci sekretářky, odepřen. A Holanďanka tedy podala žalobu na Home Office.

Tento případ se týká volného pohybu osob za účelem zaměstnání, kdy vzniká omezení vstupu do jiného členského státu z důvodu ohrožení veřejného pořádku, bezpečnosti a zdraví. ESD na základě článku 267 Smlouvy o fungování EU (177 EHS) byla předložena žádost. ESD položil tři otázky k dané problematice týkající se odepření vstupu Velkou Británií.

K první otázce se soud vyjádřil článkem 45 Smlouvy o fungování EU (čl. 48 Smlouvy o EHS), který jednoznačně odstraňuje překážky vztahující se k diskriminaci v zaměstnání na základě státní příslušnosti či k odměně za práci. Ve třetím odstavci je ovšem také uvedeno, že omezení možnosti volného pohybu se mohou vztahovat na veřejný pořádek, veřejnou

---

⁴⁸ CRAIG P., BÚRCA de G. *EU Law, Text, Cases, and Materials*. 1st edition New York: Oxford University Press Inc., 2008. 1148 p. ISBN 978-0-19-927389-8. s. 584-589.

⁴⁹ Rozsudek ESD C-41/74 Yvonne van Duyn v Home Office

bezpečnost a ochranu zdraví. V případě použití tohoto práva je ale nutné přezkoumání soudem. V druhé otázce se měl soud zabývat významem opatření pro volný pohyb vzhledem k veřejnému pořádku, bezpečnosti a zdraví dle směrnice 2004/38/ES (původně 64/221/EHS). Ze čl. 288 Smlouvy o fungování EU (189 o EHS) vyplývá jednoznačně závažnost působnosti vydaných směrnic. Důležitým aspektem je vysvětlení použitelnosti daných směrnic. Těmito směrnicemi bylo umožněno členským státům jednat, a tudíž i jednotlivcům se odvolávat. Vnitrostátní soudy mohou přihlídnout k těmto dokumentům jako k součásti práva EU. Čl. 267 (177) umožňuje státům i jednotlivcům obrátit se k Soudnímu dvoru k vyložení dané problematiky. Dle směrnice 2004/38/ES (64/221) je stanoveno, že pokud přijmeme opatření, kdy dané osobě nepovolíme vstup na území členského státu z důvodu veřejného pořádku, musí se daný úsudek zakládat pouze na chování této osoby. Z toho tedy vyplývá, že členské státy by neměly přihlížet k ostatním faktorům, které nevyplývají z chování jedince. Třetí otázka se ptá především na osobní chování dotčené osoby, které je eventuálně v rozporu s veřejným pořádkem, a to pouhou příslušností k dané organizaci. Soud měl tedy odpovědět, zda může být chování této osoby nebezpečné pro společnost v případě, když tato organizace není v daném členském státě zakázána, a zda tato osoba nemůže vykonávat danou práci i přesto, že se na občany daného členského státu nevztahují žádná omezení k výkonu této práce. Dle čl. 45 mohou členské státy odmítnout vstup jinému občanovi členského státu v případě daných omezení. Přičemž samotný členský stát nemůže odmítnout svému občanovi pobyt v jeho vlastní zemi či vstup do ní. Tudíž členský stát může v případě veřejného pořádku odmítnout vstup jinému občanovi EU, i když pro občany dané země tyto překážky neplatí. Co se vůbec pod pojmem veřejný pořádek skrývá, smlouva jasně nedefinuje. Jeho definice nemůže být dána jednotlivými státy dle jejich uvážení, ale pouze pod kontrolou orgánů Unie.

Dle Soudního dvora čl. 45 Smlouvy o fungování EU může být považováno chování jedince narušující veřejný pořádek samotné členství v nebezpečné organizaci. A to i v případě, že stát její činnost nezakázal a členové daného státu ji mohou vykonávat bez omezení.

Komentář:

Tento případ byl téměř prvním případem řešeným v rozporu s veřejným pořádkem. Z rozsudku vyplývá výklad pojmu veřejný pořádek, který jednoznačně omezuje příslušníka jiného členského státu k využití práva volného pohybu, pokud občané hostitelského státu mohou toto chování praktikovat a nevztahuje se na ně žádné právo, které by zakazovalo danou činnost. Pokud považují nějakou aktivitu za společensky nebezpečnou, tak v moci

práva je tedy této hrozbě předejít a chránit občany. V případě, že ponechám tyto skutečnosti volně a členský stát se jimi nezabývá u svých občanů, není dle mého názoru tato aktivita nebezpečná natolik, aby Yvonne van Duyn nemohla vykonávat v této organizaci práci sekretářky.

3. Obecná omezení volného pohybu osob ekonomicky činných v EU

Volný pohyb pracovníků pomáhá k tvorbě pracovních míst v rámci celé Evropské unie, napomáhá k rozvoji trhu pracovních příležitostí a jeho flexibilitě. Lépe fungující trh je prospěšný zaměstnancům, zaměstnavatelům i samotným členským státům. Mobilita a migrace pracovníků umožňuje lepší pracovní uplatnění, které vede k lepší spokojenosti v zaměstnání a větším možnostem kariérního postupu. Volný pohyb pracovníků je svoboda, která otevírá nové možnosti také pro zaměstnavatele. Mobilita pracovní síly jim umožňuje výběr takových zaměstnanců, kteří jsou nejvhodnější pro dané pozice a pracovní místa, která nabízejí. Výběrem správných kandidátů následně dochází k lepší efektivnosti práce, což má za následek také větší produktivitu. Zvýšená produktivita má příznivý účinek pro společnost jako celek.

I přes všechny pozitivní stránky, které volný pohyb ekonomicky činných osob pro Evropskou unii přináší, je možné definovat stále existující překážky a omezení, které brání úplné efektivnosti a absolutní platnosti svobody pohybu pracovníků. Volný pohyb osob ekonomicky činných se netýká jen zaměstnaných pracovníků, ale i podnikatelů a osob samostatně výdělečně činných. Následující část bude věnována takovým omezením, která odepírají zaměstnání občanů jiných členských států.

3.1 Omezení pro zaměstnání ve veřejné správě

Podle článku 45 Smlouvy o fungování EU se práva, která souvisí s volným pohybem pracovníků, neuplatní na zaměstnání ve veřejné správě. Z toho vyplývá, že občané z jiných členských států mohou být vyloučeni z výkonu povolání ve veřejné správě z důvodu své státní příslušnosti.

Účel tohoto omezení je především zachování zaměstnání ve veřejné správě pro občany příslušného státu, jelikož tato povolání jsou spojena s oddaností a důvěrou pracovníka a s jeho vztahem k státní příslušnosti.

Veřejná správa a zaměstnání s ní spojená je nutno vykládat dle předpisů a ve smyslu práva EU. Dle čl. 51 Smlouvy o fungování EU se ustanovení o usazování nevztahují na činnosti, které jsou v příslušném členském státě spjaté, i když jen příležitostně, s výkonem veřejné moci. V těchto případech tedy neplatí definice práva národního, kde členské státy tento pojem vykládají široce, zatímco Evropský soudní dvůr restriktivně. Dle Evropského

soudního dvora se za zaměstnání ve veřejné správě považují taková povolání, kdy výkon této funkce souvisí s výkonem veřejné moci, která hájí všeobecné zájmy státu⁵⁰ a má odpovědnost za jeho ochranu, či zvláštní zájmy místních orgánů, např. samosprávy. Tato specifikace je uvedena především proto, že členské státy požadovaly uplatnění tohoto omezení také na povolání, která se týkala např. zdravotnictví či železnice.

V případě, že již je cizí státní příslušník ve státní správě zaměstnán, má právo na rovné zacházení.⁵¹ Dle judikatury ESD nesmí být odmítnut cizímu státnímu příslušníkovi přístup k zaměstnání ve veřejné správě s odůvodněním, že by zaměstnanec v budoucnosti mohl ze své pozice služebně postoupit na pozici, na kterou se již uvedená omezení vztahují.

V prohlášení ze dne 5. ledna 1988 uvedla Evropská komise činnosti, které považovala za součást „veřejné správy“: těmi byly za prvé zvláštní funkce státu a souvisejících orgánů jako ozbrojené síly, policie a ostatní pořádkové sbory, soudní orgány, daňové orgány a diplomatické služby a za druhé zaměstnání ve vládních úřadech, regionálních a ostatních obdobných orgánech a centrálních bankách, pokud jde o zaměstnance (úředníky a ostatní zaměstnance) provádějící činnosti organizované na základě veřejnoprávní pravomoci státu nebo jiné právnické osoby, která podléhá veřejnému právu.⁵²

3.2 Rozsudek Komise proti Belgii⁵³

Ze 17. prosince 1980, C-149/79

V následujícím případě se jedná o žalobu Evropské Komise proti Belgickému království. Důvodem dané žaloby byly podmínky přístupu do zaměstnání ve veřejné správě. Jednalo se především o různé nabídky práce zadané Société nationale des chemins de fer belges, SNCB (Belgické státní železniční dráhy) a u Société nationale des chemins de fer vicinaux, SBCV (Belgické místní železniční dráhy). Zaměstnání, která byla nabízena, se týkala nekvalifikovaných dělníků a také jiných různých povolání inzerovaných městem Brusel a obcí Auderghem, jako např. zdravotních sester, instalatérů, nočních hlídačů či zahradníků. Jednoznačnou podmínkou k nástupu do těchto zaměstnání byla belgická státní příslušnost. Z tohoto důvodu podala Komise žalobu k Soudnímu dvoru za porušení čl. 45

---

⁵⁰ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vydání Praha: Linde Praha, 2006, 287s. ISBN 80-7201-631-8. s. 187.

⁵¹ <http://pravnihradce.ihned.cz/c1-14535250> [cit. 2011-03-10]

⁵² http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/article_7192_cs.htm [cit. 2011-12-13]

⁵³ Rozsudek ESD C-149/79 Komise proti Belgii

Smlouvy o fungování EU (48 o EHS) a směrnice 2004/38/ES (bývalé nařízení 1612/68 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství).

Belgické království se bránilo zněním své ústavy, kde pouze Belgičané mohou být přijati do vojenských a civilních zaměstnání, pokud nejsou povoleny výjimky. A ve čl. 45 není jednoznačně určeno, kterých povolání ve veřejné správě se tato omezení týkají. Komise ovšem argumentovala, že výjimky dané v čl. 45 se týkají jen zaměstnání spjatých s výkonem veřejné moci a spojených s pravomocí rozhodování k jednotlivcům či zájmem státu a jeho bezpečnosti. Možností členských států uplatnit výjimku uvedenou čl. 45 na jakékoliv zaměstnání ve veřejné správě dochází k velkému počtu zaměstnání, která budou omezena pro občany jiných členských států. Myšlenka Unie o rozvoji hospodářského trhu bude potlačena. Z toho důvodu je tedy potřeba zajistit a vymezit daná zaměstnání, která se týkají výlučně výkonu veřejné správy, rozhodovací pravomoci či státní bezpečnosti. Pokud občan daného státu splňuje kvalifikační podmínky a má schopnosti potřebné k výkonu daného povolání, nemůže být odmítnut pouze z důvodu jiné státní příslušnosti. Argument ústavy Belgie, který vylučuje jiné státní příslušníky z určitých povolání, není ovšem postačující, jelikož právo Unie má přednost před právem daných členských států. Belgická vláda toto ustanovení nezpochybnila, ale považovala ústavní právo členských států za vodítko k vysvětlení čl. 45 a ujasnění daného pojmu povolání ve veřejné správě. Problém může nastat také přeložením či povýšením pracovníka na jinou funkci, která je spjata s výkonem veřejné moci či bezpečnosti státu, a to by mělo také za následek jednoznačné zpomalení a neefektivnost zaměstnanosti. Nemožnost povýšení či přeložení by vedla k určité diskriminaci ve veřejné správě v případě, kdyby se ve veřejné správě vyhradila taková zaměstnání, která by umožňovala práci i v povoláních spojených s výkonem veřejné moci či státní bezpečnosti.

Soudní dvůr ovšem nepřipouští, aby se výklad práva Unie odkazoval na ústavní právo jednotlivých členských států, jelikož to by mělo za následek nejednoznačnost a porušilo by se sjednocení a také působnost či účinek tohoto práva. Soudní dvůr uvážil, že dané informace nepostačují k úplnému rozhodnutí, která zaměstnání či posty lze považovat za výjimku dle čl. 45 o fungování EU. A tedy došlo k následnému přezkoumání a zjištění potřebných informací, kdy soud došel k závěru, že výjimka uvedená ve čl. 45 o omezení povolání ve veřejné správě je spjata s výkonem státní moci, rozhodovací pravomoci či bezpečnosti státu a povolání uvedená v daných inzerátech městem Brusel nemohou být začleněny mezi tyto výjimky. Mezi tyto výjimky patří pouze nějaká povolání, např. dohlížení, noční hlídač či architekt. Soud definoval pojem veřejná správa jako výkon pravomoci vyplývající z veřejného

práva či jako odpovědnost za bezpečnost státu a ochranu jeho zájmů. Práce zdravotní sestry není shledána Soudním dvorem jako práce ve veřejné správě.

Komentář:

Soudní dvůr se snažil hájit právo volného pohybu a přístupu k zaměstnání vytvořené orgány EU. Zobecněním pojmu veřejná správa by ovšem došlo k narušení tohoto práva pro občany EU, jelikož práce zdravotní sestry je prací především ve státní správě, pokud se nejedná výjimečně o soukromé kliniky, a tudíž výkon takového povolání pouze ve státě s daným státním příslušenstvím by značně omezoval pohyb těchto kvalifikovaných pracovníků. Nedošlo by tak k regulaci trhu zaměstnanosti v této oblasti, kde je v současnosti problém nedostatku pracovních sil zdravotních sester a ošetřovatelek ve více evropských zemích.

4. Omezení z důvodu nesplnění kvalifikačních předpokladů

Mezi členskými státy není společný systém vzdělávání a školení a liší se i délka a obsah výuky. Tohle byla vážná omezení ke svobodnému pohybu pracovníků. Celková spolupráce mezi členskými státy ohledně vzdělání a odstranění daných rozdílů začala docházet pomalu ke společnému cíli, ale i přesto vznikají bariéry, které tuto koordinaci omezují. Součástí daných překážek jsou nejen omezení právního charakteru vydané směrnicemi evropských orgánů, ale také bariéry faktické, které představují omezení v praxi. Obě tyto části budou v následující kapitole představeny.

4.1 Uznávání kvalifikace a vzdělání

Evropská unie se snaží o integraci mezi jednotlivými státy, které ovšem mají možnost zachovat si právo a organizace svého vlastního školství a vzdělání. V kompetenci EU je upravit ty směrnice, které se týkají vzájemného uznávání kvalifikací a vzdělání, jakými jsou diplomy, certifikáty, vysvědčení a jiná odborná osvědčení tak, aby hájila svobodu volného pohybu a usazování členů EU. V primárním právu je dle čl. 53 Smlouvy o fungování EU uvedeno, že za účelem usnadnění přístupu osob k samostatným výdělečným činnostem a jejich výkonu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem směrnice upravující vzájemné uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o kvalifikaci, jakož i koordinaci právních a správních předpisů členských států týkajících se přístupu k samostatným výdělečným činnostem a jejich výkonu.⁵⁴ Pokud jde o povolání lékařská, ostatní zdravotnická a farmaceutická, závisí postupné odstraňování omezení na koordinaci podmínek pro výkon těchto povolání v jednotlivých členských státech.

K tomuto účelu slouží převážně tyto směrnice:

- ☒ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací;
- ☒ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace;

---

⁵⁴ WHITE R.C.A., *Workers, Establishment, and Services in the European Union*. Oxford: OUP Oxford, 2004. 348p. ISBN-10: 9780198267768, ISBN-13: 978-0198267768. s. 65-66.

- ☑ Směrnice Rady 77/249/EHS o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů.
- ☑ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/19/ES, kterou se mění směrnice Rady 89/48/EHS a 92/51/EHS o obecném systému pro uznávání odborných kvalifikací a směrnice Rady 77/452/EHS, 77/453/EHS, 78/686/EHS, 78/687/EHS, 78/1026/EHS, 78/1027/EHS, 80/154/EHS, 80/155/EHS, 85/384/EHS, 85/432/EHS, 85/433/EHS a 93/16/EHS o povolání zdravotní sestry odpovědné za všeobecnou péči (ošetřovatele odpovědného za všeobecnou péči), zubního lékaře, veterinárního lékaře, porodní asistentky, architekta, farmaceuta a lékaře.

Dle čl. 2 se směrnice 2005/36/ES vztahuje na každého státního příslušníka členského státu, který chce vykonávat regulované povolání včetně svobodných povolání⁵⁵ v jiném státě, než ve kterém získal svou odbornou kvalifikaci, buď jako osoba samostatně výdělečně činná, nebo jako zaměstnanec. Směrnice upravuje všeobecný systém vzájemného uznávání odborných kvalifikací.

Základní pravidlo stanoví, že občan EU, jenž získal pro výkon dané činnosti odbornou kvalifikaci v jednom členském státě EU, může v zásadě tuto činnost vykonávat i v ostatních členských zemích.⁵⁶

4.1.1 Profesní uznávání kvalifikace

Uznávání odborné kvalifikace (tzv. profesní uznávání kvalifikace) se zabývá uznáním všech schopností, praktických zkušeností a dosažených znalostí dané osoby, která o uznání žádá. Potvrzení o daném vzdělání či kvalifikaci může být doloženo k přezkoumání, ale také to může být doklad o vykonání vyloženě praktické části, kterou daná osoba vykonávala a kde se znalosti a schopnosti či jiné zkušenosti naučila faktickým výkonem tohoto povolání. Po přezkoumání se dojde k cíli, zda dotyčná osoba je oprávněna a schopna dle své kvalifikace vykonávat dané zaměstnání či ne.

Pokud členové států EU chtějí jít pracovat do jiného členského státu je zapotřebí si nejprve zjistit, zda dané povolání se neřadí mezi regulované. Regulovaná profese je takové zaměstnání, ve kterém si každý členský stát stanoví své vlastní právní podmínky. Bez splnění

⁵⁵ Svobodné povolání je povolání, která na základě odpovídající odborné kvalifikace poskytuje služby a podniká na základě jiného zákona než živnostenského.

⁵⁶ Kvalifikovaně na kvalifikace: Evropa bez bariér. Kolektiv autorů: Jana Kváčová PhDr., Marie Pavlů, CSc., RNDr. Jitka Ryšavá, Ing. Michal Ševera, CSc., Bc. Jiří Šourek, Praha: SMG, spol. s r. o., 2009. 90s. ISBN 978—80-254-5290-5. [cit. 2011-06-12] s. 11.

těchto požadavků nemůže být dané povolání vykonáváno. Mezi tyto požadavky může patřit například zdravotní stav, dosažená úroveň ve vzdělání, praktické zkušenosti při výkonu praxe i trestní bezúhonnost. Každý členský stát si zvolí svá vlastní regulovaná povolání, jejichž podmínky jasně formuluje v legislativě. Dle směrnice 2005/36/ES lze za regulované povolání považovat pouze takové povolání, jehož výkon může mít následky pro bezpečnost, život či zdraví lidí.

V úvahu je třeba brát také výjimky, které vycházejí z obecného systému uznávání, přiřazené různým profesím. Společným rysem těchto povolání je harmonizace minimálního obsahu studia, kde jsou kladené minimální požadavky, a ty umožňují automatické uznávání diplomů a jiných dokladů o vzdělání. Mezi taková povolání patří lékaři, farmaceuti, veterinární a zubní lékaři, všeobecné zdravotní a porodní sestry, architekti či advokáti.⁵⁷

4.1.2 Akademické uznávání kvalifikace

Uznávání odborného vzdělávání (tzv. akademické kvalifikace) se týká především uznávání diplomů a dosaženého vzdělání hlavně v takových případech, kdy žadatel se hlásí na jinou vzdělávací instituci a je zapotřebí, aby mu bylo uznáno předešlé vzdělání, které získal v jiném členském státě. Někdy se týká i jistých výjimek ze studijního programu v případě, že již takové studium absolvoval. V takovém případě se při posuzování uznání zkoumají a srovnávají studijní plány.

V případě rozdílů mezi vzděláním uchazeče a přípravou pro jeho povolání a požadavky na dotyčnou kvalifikaci dané země, ve které chce uchazeč povolání vykonávat, může mu být uděleno kompenzační opatření, které se skládá z rozdílových zkoušek.

Dle čl. 18 a 45 odst. 2 nesmí být předpokládána kvalifikace pro výkon určitého povolání diskriminační. Požadavky musejí být formulovány tak, aby nebyl vyžadován zaměstnanec určité státní příslušnosti.

---

⁵⁷ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikani-v-eu/uznavani-odbornych-kvalifikaci/1000520/39550/?page=4> [cit. 2011-05-20]

*4.2 Rozsudek Christina Ioanni Toki proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton*⁵⁸

Z 5. dubna 2011, C-424/09

Christina Toki je Řekyně, která studovala ve Spojeném království v roce 1997 na univerzitě Sheffield Hallam, kde obdržela diplom „Bachelor of Engineering“, a v roce 1998 absolvovala na univerzitě v Portsmouthu diplomem „Master of Science“, kde také nastoupila na místo výzkumné pracovnice v oddělení stavebního inženýrství. Na této pozici působila až do roku 2002. V Řecku je povolání environmentálního inženýra regulováno, a tak musela Toki zažádat o uznání kvalifikace a odborné praxe ve Spojeném království. Tato žádost jí ale byla odmítnuta, jelikož se nestala plnohodnotnou členkou Engineering Council ve Velké Británii a nedržela kartu „Chartered Engineer“ prokazující její odbornost, a tudíž se na ni nevztahuje čl. 3 směrnice 89/48 o uznávání vzdělání. Toki podala žalobu k soudu, jelikož povolání environmentálního inženýra se ve Spojeném království nereguluje a Toki měla dané dokumenty týkající se odborné kvalifikace i praxi po dobu tří let.

K první otázce, kterou položil soud, se vztahuje situace, jež je vykládána v čl. 1 písmene d) druhém pododstavci směrnice 89/48. Tato zvláštní ustanovení jsou dána především v Irsku a Spojeném království, kdy dané povolání nebývá v původním členském státě omezováno ve smyslu prvního pododstavce stejného ustanovení. Ale i tak je obecně vykonáváno členy organizací či soukromých sdružení v praktickém smyslu, jelikož tyto regulace jsou daným členským státem uznávány, a tudíž členové jsou podřízeni jakýmsi limitům.

V úvahu nyní nebude bráno členství Toki v Engineering Council, na její případ ovšem bude použit čl. 3, první pododstavec, písmeno b) směrnice 89/48. V tomto případě se na ni nevztahuje čl. 1 písmen c) a d) prvního pododstavce. A tudíž čl. 3 prvního pododstavce písmene b) směrnice 89/48 je vyložen tak, že možnost uznání se použije v takových případech, v jakých se povolání řadí k čl. 1 písmene d) druhého pododstavce, bez ohledu na to, zda je osoba členem dané organizace či sdružení. Ve smyslu čl. 3 směrnice 89/48 je nutno pochopit, zda výkon povolání v členském původním státě je výkonem na plnou pracovní dobu, osoba samostatně výdělečně činná či zaměstnanec dotyčného povolání, o které se žádá v hostitelské zemi na základě směrnice 89/48. Nebo zda může být i práce výzkumná ve vědeckém oddělení, která se váže k tomuto povolání a je vykonávána v neziskovém zařízení,

---

⁵⁸ Rozsudek ESD Case C-424/09 Christina Ioanni Toki proti Ypourgos Ethnikis paideias kai Thriskevmaton

být považována za výkon povolání dle směrnice. V druhé otázce je nutno nejprve definovat pojem „odborné praxe“, což vysvětluje směrnice 89/48 čl. 1 písmene e) jako „skutečný a povolený výkon dotyčného povolání v členském státě“. Dalším pojmem důležitým k definování je „skutečný výkon povolání“. Poté je přezkoumáno, kdy lze považovat povolání s praxí v původním členském státě za stejné jako v hostitelském státě, kde je potřeba žádat o povolení. Dle čl. 3 lze považovat za dostačující, když odborná praxe je prováděna jako praxe na plný úvazek, jako nepřetržitě a pravidelné vykonávání odborných činností v jeho povolání. Ale nutností není zahrnutí všech těchto činností. Které odborné činnosti se řadí k různým povoláním, odpovídají orgány hostitelského státu, které musí zvážit praxi a její spojitost k danému zaměstnání odpovídajícímu pracovnímu trhu. Činnost ve výzkumu doposud nediplomovaných studentů a postgraduálních studentů, kterou vykonávala Toki, nelze považovat za povinnou odbornou praxi, tedy skutečný výkon povolání environmentálního inženýra vyžadovaný čl. 3. V případě, že by se eventuálně mohla prokázat činnost Toki jako skutečné povolání, bylo by nutné ještě posoudit, zda se jedná i o stejné povolání, které mělo být žalobkyní v Řecku vykonáváno.

Soudní dvůr rozhodl, že článek 3 první pododstavec písm. b) směrnice Rady 89/48/EHS ze dne 21. prosince 1988 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/19/ES ze dne 14. května 2001 musí být vykládán v tom smyslu, že mechanismus uznávání, který stanoví, je použitelný v případech, kdy se na dotyčné povolání v členském státě původu vztahuje čl. 1 písm. d) druhý pododstavec téže směrnice nezávisle na otázce, zda je dotyčná osoba plnohodnotným členem dotyčného sdružení nebo organizace či nikoliv.⁵⁹

Z daných úvah lze vyložit tři podmínky tak, aby odborná praxe byla považována za postačující dle čl. 3 směrnice 89/48 k výkonu regulovaného povolání v hostitelském členském státě:

- uplatňovaná praxe musí spočívat v práci na plný úvazek po dobu nejméně dvou let během předchozích deseti let;
- tato práce musí spočívat v nepřetržitém a pravidelném výkonu souboru odborných činností charakteristických pro dotyčné povolání v členském státě původu, aniž je nutné, aby tato práce zahrnovala veškeré tyto činnosti;

---

⁵⁹ Rozsudek ESD Case C-424/09 Christina Ioanni Toki proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton, bod 42.

- povolání, jak je obvykle vykonáváno v členském státě původu, musí být co do činností, které zahrnuje, rovnocenné s povoláním, k jehož výkonu je v hostitelském členském státě žádáno o povolení.⁶⁰

Komentář:

V Evropě dochází čím dál k větší mobilitě studentů, kteří nevyjíždějí pouze na výměnné pobyty, ale mnohokrát svá studia v zahraničí završí získáním titulu z jiné členské země. Studium v zahraničí jim přináší větší zkušenosti a jiné kvality než v jejich domácí zemi. Následně se ale chtějí po skončení studií vrátit a pracovat poblíž či přímo v své domácí zemi. V případě Toki, který je současným případem z nynějšího roku, soud předkládá jasnou definici uznání odborné praxe, což je velmi podstatné pro nynější studenty a stážisty, jelikož neuznání jejich kvalifikace by jim způsobilo značnou neefektivnost využití času při přípravě na jejich budoucí povolání.

4.3 Rozsudek Vassiliki Stylianou Vandorou proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton⁶¹

Z 2. prosince 2010, C-422/09

Vassiliki Vandorou vystudovala univerzitu London Guildhall ve Spojeném království v letech 1994-1997 a získala titul „Master of Business Administration“. Potom dva roky pracovala ve firmě Elf Oil Ltd, zaregistrovala se u „Komory znalců v oboru účetnictví Spojeného království“ a v roce 2000 po složení všech potřebných zkoušek a vykonání odborné praxe se stala její právoplatnou členkou. Během této doby také pracovala v Řecku u akciové společnosti Pricewaterhouse Coopers, která se zabývá audity. V roce 2002 podala Vandorou žádost u Saeitte k vykonání povolání účetní a daňové poradkyně v Řecku. Dle směrnice 89/48 a výnosem 165/2000 je Vandorou podle Saeitte považována za držitelku diplomu účetnictví. Je nutné ale zmínit, že povolání účetní je v Řecku i ve Velké Británii považováno za povolání regulované a vzdělání Vandorou by mělo být prozkoumáno kvůli připdaným rozdílům. Saeitte následně rozhodla, aby Vandorou vykonala zkoušky z vnitrostátního práva, především práva společenstevního, obchodního, pracovního a daňového a mohla tak řádně vykonávat povolání účetní v Řecku, jelikož toto povolání znalost daných předpisů vyžaduje s odkazem na směrnici 89/48 čl. 4 písmene b) v třetím pododstavci.

---

⁶⁰ Tamtéž bod 43.

⁶¹ Rozsudek ESD Case C-422/09 Vassiliki Stylianou Vandorou proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton

Odbornou praxi, kterou Vandorou získala u společnosti Pricewaterhouse Coopers v Řecku, nelze považovat za plnohodnotnou dle definice vyjádření tohoto pojmu čl. 1 písmene e) směrnice 89/48, jelikož Vandorou v době, kdy praxi vykonávala, ještě k tomuto povolání povolení neměla.

V otázkách předložených soudu je uvedeno, jak by měly být zohledněny odborné kvalifikace získané v jiném členském státě, jaká udělit opatření k tomu, aby došlo k vyvážení rozdílů mezi vzděláním a jeho obsahem osoby, která žádá o uznání kvalifikace v hostitelském státě. A také jak by měly být brány praktické zkušenosti, které by eventuálně mohly částečně dané rozdíly kompenzovat. Tyto zkušenosti nemohou být považovány jako odborná praxe dle podaných informací tak, aby odpovídaly čl. 1 písmene e) směrnice 89/48. Tato definice se totiž vztahuje na držitele diplomu dle čl. 1 písmene a). A tedy zkušenosti, které Vandorou získala během své praxe, nemohou být dle dané směrnice brány v úvahu a považovány za odbornou praxi. Čl. 4 směrnice 89/48 sice povoluje kompenzační opatření, ale tato opatření musejí být i současně založena na právu Unie tak, aby byl zachován princip proporcionality. A proto tato opatření v jednotlivých případech jsou omezena pouze na taková, aby bylo dosaženo vytyčeného cíle. Hostitelský stát má výslovně povinnost zohlednit zkušenosti, znalosti a praxi získané v jiném členském státě při určení kompenzačních opatření, jelikož tyto zkušenosti budou nejvíce objektivní. Ačkoli Evropská komise nepřikládá stejnou hodnotu zkušenostem získaným v případě, kdy nebylo vydáno povolení pro výkon této činnosti, posuzující orgán by měl zohlednit veškeré činnosti a zkušenosti, které mohou vytvářet hodnotu ve vzdělání a zvýšení odbornosti žadatele. Pokud je v případě Vandorou činnost, kterou prováděla v Řecku bez povolení, podrobena kontrole za dozoru odborného pracovníku, pak nelze tuto činnost považovat za nedovolenou, když dotyčná osoba víceméně regulované povolání neprovádí.

Soud se vyjádřil k těmto úvahám tak, že při uznávání odborné kvalifikace, kterou žadatel o uznání získal v jiném členském státě na základě čl. 45 Smlouvy o fungování EU a čl. 49, musí zohlednit všechny zkušenosti a praxi, které by mohly nahradit rozdíly ve vzdělání a získání odborné přípravy, kterou hostitelský členský stát vyžaduje k určitým povoláním a kvůli kterým by eventuálně stanovil kompenzační opatření.

Komentář:

Tento případ je dalším příkladem uznávání odborné kvalifikace získané v jiném členském státě, než je stát, v kterém by bylo následné povolání vykonáváno. Vzhledem k čl. 45 volný pohyb pracovníků z legislativního hlediska značně omezuje směrnice při

uznávání diplomů a odborné kvalifikace k určitým povoláním, jelikož uznávání především závisí na regulovaných povoláních vybraných členskými státy. Takové vzdělání, které stačí v jednom státě, nemusí jednoznačně být dostačující ve státě jiném.

4.4 Ostatní překážky a omezení volného pohybu pracovníků

V průběhu několika desítek let došlo k výrazným postupům a vývoji odstranění překážek právního charakteru tvořeného orgány EU. Evropská unie vytyčením svých cílů čtyř svobod volného pohybu tato omezení postupně odstraňovala. I přesto si vymezila směrnicemi jistá opatření a pravidla, která mohou omezovat jedince v přijetí pracovních pozic při volném pohybu. Mezi překážky nepatří ovšem jen právní omezení, ale existují i jiné aspekty, které znemožňují či ztěžují volný pohyb pracovníků v EU.

4.4.1 Jazyk jako bariéra volného pohybu pracovníků

Evropská unie je vícejazyčnou a multikulturní komunitou, kde 23 úředních a asi 60 dalších jazyků existuje v jedné zeměpisné oblasti. Minulá rozšíření, rozšíření Unie na 27 členských států a s téměř 500 miliony obyvatel zvýšila jazykovou a kulturní rozmanitost v EU. Jazyk hraje významnou roli ve volném pohybu osob, především v uznávání kvalifikace a v ucházení o práci na pracovním trhu mezi členskými státy EU. K výkonu určitého povolání může být sjednána bariéra týkající se jazykových znalostí a schopností pro danou pracovní činnost. Členské státy mají právo si tuto výjimku vymezit. Jazykové znalosti musejí být požadovány ovšem jen na úrovni potřebné k výkonu zaměstnání.

V rámci vnitřního trhu EU se mohou občané EU volně pohybovat do jiných členských států za účelem zaměstnání, k provozu samostatně výdělečné činnosti či usazení, poskytování služeb, studií, atd. Jako výsledek je zde více interakce mezi příslušníky různých členských států. Nicméně téměř pokaždé, když občan EU překročí státní hranice, také překračuje hranice jazyka. V tomto smyslu mohou být jazykové bariéry volného pohybu ekonomicky aktivních občanů jako jsou pracovníci, osoby samostatně výdělečně činné a poskytovatelé služeb, ekonomicky aktivní občané jako jsou studenti a důchodci, jedním z problémů omezujícím svobody a využití práva volného pohybu. Aby vnitřní trh byl více efektivní, potřebuje Unie mobilnější pracovní sílu s cílem podpořit studium jazyků a jazykovou rozmanitost, Komise zahájila řadu akcí a programů. Jazykové dovednosti jsou jedním z problémů řešených v průběhu Evropského roku mobility pracovníků v roce 2006.

Podle sdělení z roku 2005 nazvaného "Nová rámcová strategie pro mnohojazyčnost" politika mnohojazyčnosti Komise má tato politika tři cíle:

- 1) podporovat studium jazyků a podporovat jazykovou rozmanitost ve společnosti;
- 2) podporovat zdravé mnohojazyčné hospodářství;
- 3) zajistit občanům přístup k právu Evropské unie, postupům a informacím v jejich vlastním jazyce.

Evropská komise vytvořila zvláštní generální ředitelství pro mnohojazyčnou politiku Unie dne 1. ledna 2007. Post nového komisaře, který měl být zodpovědný za mnohojazyčnou politiku Unie, byl svěřen Leonardu Orbanovi, občanu rumunské národnosti. Motto "Jednotná v rozmanitosti", které bylo přijato v roce 2000, odráží myšlenku evropské integrace při zachování kulturní a jazykové rozmanitosti občanů.

Z tohoto důvodu bylo zavedení studijních výměnných programů jedním z úspěšných projektů k vytvoření sjednocení Evropy a především podpory v oblasti jazykové vybavenosti, a tudíž lepší komunikace obecně. Programy Erasmus a Socrates jsou zaměřené na zvýšení jazykových schopností, stejně tak i poznávání kulturních rozdílů s cílem lepšího porozumění a spolupráce mezi jednotlivými státy. Jedná se samozřejmě o program výukový pro studenty středních a vysokých škol, kde studenti navazují kontakty s místními obyvateli a snižují tak zároveň překážku jazykovou i obavy a předsudky vytvořené o občanech jiných států.

4.4.2 Rodina jako bariéra volného pohybu pracovníků

Další bariérou bránící volnému pohybu je rodina obecně. V této definici se schovává mnohem rozsáhlejší význam. Každý jedinec rozhodující se pro změnu zaměstnání zvažuje několik aspektů, zda tuto změnu vůbec uskutečnit. Většinou se jedná o jedince žijící v jednom státě, tudíž přestěhování je stále jednodušší záležitostí než je odchod do jiné země. Otázky, které si daní jedinci pokládají, nejvíce souvisejí s několika faktory. Těmi jsou především adaptace rodiny na nové prostředí, změna škol pro děti. Odchod do jiné země mnohokrát ztěžuje nesouhlas partnera, ale i jeho nemožnost se v zemi nějakým způsobem uplatnit na pracovním trhu. Bydlení je dalším aspektem, který může vzbuzovat určité problémy, a to především při hledání rovnocenného bydlení v případě, že dotyční jsou již zvyklí na jisté standardy či komfort. Hypotéka na nemovitost může být též problémem při změně bydlení. Tudíž by se mohlo zdát, že pro jedince bez závazků je odchod podstatně méně problematický, přestože se mnohokrát jedinci k danému kroku neodvážejí. Důvodem je připoutanost či

zvyklost a určitý strach přetřhnout vazby a kontakt na své přátele či rodinu. Vazba na vlastní domov je dalším problémem, jelikož jedinci se mnohokrát v hostitelské zemi necítí stejně, jako ve své vlastní zemi. Důležitou roli hraje také pohled občanů hostitelské země na imigranty, kteří se v jejich zemi usazují. Pokud je příliv imigrantů v zemi vysoký a způsobuje značné kulturní problémy ve zvyklostech každodenního života dané země a jejich tradic, domácí občané budou další příliv cizinců vnímat negativně. Adaptace pro migrující pracovníky může být těžší především při snaze navázat nové sociální kontakty s místními obyvateli.

4.4.3 Nejistota jako bariéra volného pohybu pracovníků

Vliv politické situace na volný pohyb pracovníků se projeví v zemích, kde není stabilizace jejího režimu, a tudíž může způsobit nejistotu a váhání občanů z jiných členských států, kteří zamýšlejí migrovat za prací do příslušné země. Příkladem může být nestabilita v Belgii v roce 2010 a 2011, kdy se tato země ocitla bez vlády po dobu několika měsíců. Tato situace odrazuje investory, stejně tak i migrující občany. Vliv na nejistotu má také ekonomická situace daného regionu. Ekonomická krize určitých států jednoznačně odrazuje pracovníky k rozhodnutí se do něj přestěhovat. Příkladem mohou být nepokoje v Řecku, které byly způsobené špatnou ekonomickou situací a úspornými programy, které měly vést k řešení této situace. Stejná prognóza týkající se Španělska a Itálie působí rovněž negativně na rozhodnutí pracovat v jiné zemi. Zvyšující se počet podobných případů vyvolává větší nejistotu a pochybnosti u občanů EU, kteří o migraci uvažovali.

Určitou bariérou je i nedostatek informací. Jedná se především o nedostatek informací v legislativní oblasti, kdy občané neznají práva a povinnosti, která pro ně vyplývají ze svobody volného pohybu. Často nemají přehled o pracovních nabídkách na zahraničním trhu a možnostech, kde získat všechny potřebné informace, které jim mohou přestěhování usnadnit.

5 Poradci pracovní mobility v EU

Pro usnadnění přístupu zájemců, kteří se chtějí přesunout do jiného členského státu a chtějí si hledat práci v zahraničí, popřípadě i v jiném členském státě podnikat, orgány EU založily určité instituce, tzv. poradny či úřady, které se snaží podat nejvíce informací a pomoci tím mobilitě pracovníků mezi členskými státy EU, především v krizových obdobích, kdy vysoká nezaměstnanost v určitých regionech se stala stabilní veličinou.

5.1 EURES

EURES je portál vytvořený Evropskou unií tak, aby zjednodušil mobilitu pracovníků v Evropě a současně pomáhal najít vhodné kandidáty pro zaměstnavatele ze všech členských států. Tento projekt byl vytvořen Evropskou komisí a působí již od roku 1993. EURES nazývaný Evropská služba zaměstnanosti financován EU a využití její služby je zdarma. Působnost této sítě je ve všech členských státech Evropské unie a součástí jsou také státy Evropského hospodářského prostoru jako jsou Norsko, Lichtenštejnsko a Island a také Švýcarsko. EURES také spolupracuje s úřady práce. Jedná se především o úřady nacházející se v krajských městech.

Tento evropský portál pracovní mobility se vyznačuje dobrou strukturou při hledání zaměstnání. V databázi volných pracovních míst je možno vyhledávat veškeré pracovní příležitosti, které byly zadány v síti EURES. Je možné také filtrovat nabídky dle země či požadovaného zaměstnání. V databázi životopisů je zformulován dokument, který uchazeči vyplní a zadají zde svůj životopis. Zadaný životopis je zpřístupněn všem registrovaným zájemcům, kteří hledají potenciální zaměstnance. Mnoho informací týkající se výkonu povolání v jiném členském státě je popsáno v sekci „Život a práce“. Na těchto stránkách se vyskytují informace o všech zemích, v kterých se v rámci programu EURES je možno ucházet o zaměstnání. Jedná se především o potřebné informace o konkrétní zemi, ve které žadatel zamýšlí pracovat. Důležitými údaji jsou informace legislativní, o sociálním zabezpečení, o daních, životních a pracovních podmínkách dané země. Při hledání zaměstnání v konkrétní zemi je také důležité se zorientovat v oblasti, která se zabývá studiem na trhu práce. K takovému průzkumu na portálu EURES slouží databáze zabývající se situací na místních trzích práce. Zajímavým poznatkem je seznam profesí, které jsou nejžádanější či

nehůře uplatnitelné. Portál nabízí i vzdělávání a všechny příležitosti, kterých je možno uchazeči v Evropě využít.⁶²

Pokud žadatel o zaměstnání popřípadě firma, která hledá zaměstnance, potřebuje osobní kontakt, který je přínosnější než pouze čtení informací z internetu, tak i v takovém případě EURES vymyslel určitou síť pracovníků, kteří jsou ochotni podat a vysvětlit vše potřebné. Poradci EURES se zabývají i poskytnutím poradenství, zprostředkováním zaměstnání. V současnosti EURES poskytuje 850 poradců v celé Evropě a jejich síť se ještě dále rozrůstá.

EURES poskytuje velmi užitečnou službu všem osobám, které se zabývají pracovním trhem. Zavedení univerzálního systému, který spojuje zaměstnavatele a zaměstnance z celé Evropy, je jedním z užitečných kroků EU při dosažení cílů volného pohybu pracovníků. Tato služba je velmi prospěšná také pro pracovníky v přeshraničních oblastech, kde se mnohokrát vyskytují překážky právního i administrativního charakteru.

5.2 Internetový portál „Vaše Evropa“

Internetový portál „Vaše Evropa“ je rozdělen na dvě oblasti. V první oblasti se portál zabývá poskytnutím informací občanům Evropské unie. Jedná se o informace právní, rovněž o poradenství při hledání zaměstnání. Na portálu je možno také nalézt fakta o konkrétních zemích a jejich poštovních adresách, telefonních číslech popř. o jiných internetových stránkách. Užitečné odkazy jsou také na informace týkající se bydlení, práce, studia a cestování v Evropské unii.

V druhé oblasti se nachází portál určený pro podnikatele, na který se více zaměřím. Tento portál ulehčuje podnikům začátky v jejich podnikání v EU a soustředí se také na pomoc s překážkami, s kterými se často podniky potýkají. Pomoc mohou najít především v legislativě různých členských států, jelikož se při přesunu jejich firmy musí řídit právě danými předpisy země, v které chtějí podnikání uskutečnit.⁶³

Zajímavým odkazem je také sekce veřejných zakázek. Společnosti EU mají možnost se ucházet o veřejné zakázky jiných států EU. Tato soutěž je zpravidla pro ně těžší než pro společnosti mající sídlo v dané zemi. V této sekci je možno získat informace o zadávání veřejných zakázek, některé jsou i zpřístupněné veřejně. Evropská unie ustanovila určité předpisy tak, aby hospodářská soutěž byla volná a spravedlivá. Zajímavé je zmínit se

---

⁶² <http://portal.mpsv.cz/eures> [cit. 2011-05-23]

⁶³ <http://ec.europa.eu/youreurope/> [cit. 2011-05-24]

o výjimce, která se týká pravidel pro blokové výjimky.⁶⁴ Tato pravidla jednoznačně uvádějí, kdy se podpora považuje za opodstatněnou, a která členským státům EU umožňují poskytnout určité druhy podpory, aniž by je Komisi musely pokaždé předem oznámit.

Jedny z hlavních překážek bývají překážky a omezení administrativní povahy. Při vstupu na území jiného členského státu se musí podniky zaregistrovat, vyřídit různé formalities a dokumenty. Podmínky zaměstnávání se v členských státech liší, a tudíž se musí firmy řádně informovat o situaci konkrétní země. Každá země má své předpisy a podmínky a každá si určuje jiné účetnictví. Stejně tak se liší i daně zaměstnanecké či sociální zákony, dokonce i předpisy určující hranici ekologického znečištění či kvality výroby určitých produktů. Portál je velmi užitečný právě k poskytnutí těchto informací. Podpora při překonání bariér, informace týkající se různých programů, projektu financování a dalších, mohou pomoci, aby se firmy nenechaly odradit od velkého množství překážek a nedostatku informovanosti.

5.3 Analýza PEST

V dnešní globalizaci je v současnosti vysokým trendem rozšiřování podnikatelských aktivit nejen evropském, ale i v mezinárodním kontextu. Přesun podnikatelských aktivit do jiných evropských států znamená nejdříve poznat rozsáhlou různorodost v geografickém i demografickém měřítku. Jedná se jak o strukturu obyvatel a jejich charakteristiku, tak i o rozdíly související s různou výší minimální mzdy, legislativou, kterou musí nově expandující podniky dodržovat v každé z jednotlivých členských zemí, strukturou průmyslu a jiných překážek.

K popisu a určení všech charakteristik podnikatelského prostředí se zabývá analýza PEST. Tato analýza zkoumá makroekonomické prostředí, zabývá se vnějšími vlivy, které ovlivňují společnosti a firmy. Pro usnadnění vstupu podniku do nového prostředí analýza PEST udává čtyři faktory, které eventuálně mohou pomoci ke vstupu do nového podnikatelského prostředí:

- a) Politické a právní faktory
- b) Ekonomické faktory
- c) Společenské a sociální faktory
- d) Technologické a technické faktory⁶⁵

---

⁶⁴ Výjimka z obecného zákazu poskytování veřejné podpory. Jedná se o nařízení Evropské komise upravující veřejnou podporu malým a středním podnikům, na zaměstnanost, na vzdělávání a regionální rozvoj.

5.4 Pracovní mobilita z pohledu občanů EU

V červnu 2010 se úřad Eurobarometr zabýval průzkumem týkajícím se volného pohybu pracovníků. Studie se zaměřila především na mobilitu občanů s geografického hlediska a také trhu práce. Dotázaných bylo celkem 26 761 občanů členských států Evropské unie. Průzkum rozdělím do tří oblastí:

- názory Evropanů na mobilitu
- zkušenosti s mobilitou
- záměry, které vedou k mobilitě

V první části se průzkum zabýval názory občanů na mobilitu v rámci Evropské unie. 60 % občanů považuje pohyb v rámci regionů EU za dobrou věc a polovina (50 %) považuje mobilitu za pozitivní vzhledem k potřebám pracovního trhu. Součástí dotazníku byly otázky, které se týkaly výhod pro jednotlivce a přínos pro hospodářství jako celku. 48 % si myslí, že mobilita je pro jednotlivce přínosem, 47 % ji považuje za pozitivní z hlediska hospodářství a 36 % zastává názor, že mobilita je prospěšná pro rodiny občanů v EU.

Z výzkumu vyplývá, že polovina občanů považuje mobilitu za pozitivní pro společnost i jednotlivce. Zkušenosti ze zahraničí má jen malé procento z dotázaných. 10 % odpovědělo, že pracovali a žili v EU i mimo ni. Pouze 3 % v zahraničí žili, ale nepracovali tam. 1 % v zahraničí již pracovali, ale nebydleli tam. 17 % respondentů uvažuje v budoucnu v zahraničí pracovat, ale tři čtvrtiny o tom neuvažují. Pouze 12 % občanů, kteří přemýšlejí o práci v zahraničí, by při hledání práce kontaktovali EURES.

V následující části jsou zmíněny důvody, které by eventuálně vedly k většímu pohybu občanů mezi členskými státy EU. 23 % občanů by bylo ochotno se přestěhovat za prací do jiného regionu či státu z důvodu ztráty zaměstnání. 18 % by zůstalo ve stejném státě a za prací by se přestěhovalo pouze do jiného regionu.

Občané se k mobilitě pracovníků vyjadřují pozitivně, přesto většina z nich o práci v zahraničí neuvažují. Z průzkumu je patrné, že hlavním důvodem k odchodu do jiné země je příležitost uplatnění na pracovním trhu. EURES v této oblasti poskytuje mnoho informací, dle mého názoru většina občanů nemá dostatečné informace o této síti a neuvažuje, že by tato služba mohla pro ně být při hledání práce efektivní. Většina spoléhá na osobní kontakty, které v zahraničí mají, popř. přímý kontakt se zaměstnavatelem. EURES a jiné portály, které

---

⁶⁵ Viz Příloha č. 1 Příklady analýzy PEST [cit. 2011-06-05]

napomáhají v hledání zaměstnání a podávají užitečné informace o praktickém životě v jiných zemích, by měly rozšířit své aktivity tak, aby občané měli větší přehled o institucích a jejich pomoci. Potom dojde ke zvýšení efektivnosti, práce a služeb těchto portálů.

Celkový počet cizinců⁶⁶ žijících na území EU byl v lednu 2009 31,9 milionu (6,9 % z počtu celkového obyvatelstva). Tuto zprávu uveřejnil v září 2009 Evropský statistický úřad. Nejvíce cizinců žije v Lucembursku, kde celkový počet činí 44 % z celkového počtu obyvatelstva. Nejméně jich žije v Lotyšsku (18 %). Mezi další země s nízkým počtem cizinců patří Polsko, Rumunsko a Bulharsko (menší než 1 %). Dle statistiky je patrné, že téměř tři čtvrtiny cizinců žije v západních zemích. V Německu celkový počet cizinců činil 7,2 milionu, Španělsku 5,7 milionu, Spojeném království 4 miliony, Itálii 3,9 milionu a Francii 3,7 milionu. Nejvíce přistěhovalců pochází z Rumunska a Polska, dále z Itálie a Portugalska. Ze států, které patří mimo EU, žije v Evropě nejvíce Turků, Maročanů a Albánců. Zajímavým údajem je věk cizinců vzhledem k domácím obyvatelům. Průměrný věk cizince byl 34,3 roků, ale u domácích občanů činil 41,2 roků.⁶⁷

Velký počet cizinců žijících v západních zemích vyplývá z životní úrovně těchto zemí. Velké rozdíly životní úrovně v regionech EU zvyšují jednoznačně mobilitu. Občané se stěhují do těchto zemí s vidinou lepších životních podmínek a platového ohodnocení. Odstranění některých překážek volného pohybu způsobil ještě větší přísun obyvatel z méně rozvinutých oblastí. Hrozbou takové expanze je omezená kapacita pracovních nabídek a zdrojů hostitelské země, stejně tak i problémy s adaptací přistěhovalců v novém prostředí a kultuře.

5.5 Doporučení pro pracovníky v EU

Při hledání si práce v jiném členském státě EU se uchazeči potýkají s mnohými problémy a překážkami. Důležitým bodem při výběru cílové země uchazečem je zjištění si veškerých informací o životě, bydlení a jiných aspektech cílové země. Tyto poznatky mohou obohatit vědomosti pracovníka a nadále mu pomoci při výběru členské země.

Důležitým krokem je zjištění právní legislativy dané země pro povolání, které chce pracovník vykonávat. Jak bylo již uvedeno z poznatků o regulovaných povoláních, každá země má jiný počet regulovaných povolání, na která se vztahují jiné odborné kvalifikace. Důležitým krokem je informovanost, jaké musí být dosažené vzdělání pro výkon vybraného

---

⁶⁶ Občané z jiných členských států EU a občané ze států mimo EU tzv. ze třetích zemí. Osoby s jinou státní příslušností než je stát, ve kterém žijí.

⁶⁷ V této kapitole byly použity údaje z článku <http://www.verejnasprava.info/2010/volny-pohyb-pracoviku-ma-stale-mnoho-prekaze>, publikováno 8.11.2010, Ing. Jiří Zukal [cit. 2011-06-10]

povolání. Tento aspekt patří k jednomu z důležitých kroků, jelikož získání vzdělání a odbornosti je víceletou záležitostí a nelze ji zajistit během několika měsíců.

Žadatel by se měl také informovat o situaci na daném trhu, jaká povolání jsou v daném období nejvíce žádána a která naopak stagnují. Tento průzkum je důležitý zejména při výběru země či regionu z toho důvodu, že poptávka po určitých zaměstnáních je v každé oblasti rozdílná.

V případě studijní mobility či využití studijních programů pořádaných EU slibuje pracovníkům lepší uplatnění na trhu práce. A proto účast na mobilitě v jiném členském státě je velkým přínosem, ať už se jedná o pobyt studijní či pouze odbornou praxi a stáž. Zkušenosti získané těmito programy jsou u zaměstnavatelů velmi ceněny a prokazují samostatnost, adaptaci a flexibilitu u dotyčného pracovníka, který daný program absolvoval.

Využitím služeb EURES pracovník získá informace již zmíněné výše, a tudíž může projít jistými překážkami. Při hledání pracovních nabídek nemusí v zásadě platit, že EURES poskytuje veškeré možnosti na trhu. Mnoho zaměstnavatelů se obrací na soukromé personální agentury a využívá jejich služeb k vyhledávání svých pracovníků. Proto je důležité si vyhledat tyto agentury právě z regionu, ve kterém uchazeč chce být zaměstnán.

Vytvořením složky Europass uchazeč o zaměstnání jednoznačně usnadňuje budoucímu zaměstnavateli prozkoumání jeho osobnosti. Je důležité mít veškeré dokumenty připraveny, nejlépe v jazyce země, ve které se pracovník uchází o zaměstnání, popř. v jazyce, ve kterém je výkon daného povolání. Europass tvoří pět základních dokumentů, kterými jsou životopis, jazykový pas, mobilita, dodatek k diplomu a dodatek k osvědčení.

V přípravě pro uplatnění se na zahraničním trhu by měla být zahrnuta také příprava jazyková. Pracovník by se měl nejdříve informovat, zda k výkonu svého povolání potřebuje znát jazyk příslušné země popř. jiný jazyk, kterým může komunikovat v zaměstnání.

5.5.1 Hledání zaměstnání – praktická doporučení

Příprava na budoucí povolání či nalezení vhodného zaměstnání je ovlivněna mnoha faktory. V první řadě se jedná o vhodný výběr instituce, která umožní uchazeči se připravit na budoucí povolání. Vhodný výběr je jedním důležitých bodů. Jelikož k této volbě dochází ve věku mezi 15-16 lety, studenti mnohdy sami nevědí, které povolání chtějí vykonávat. Někdy ke správné volbě dojdou až v pozdějším věku, kdy už nemohou ovlivnit svůj vývoj a přípravu k jinému povolání. Z tohoto pohledu by měl být kladen velký důraz na pomoc žákům základních a středních škol kvůli správnému výběru povolání. Příkladem mohou být

individuální konzultace s odborníky a testy, které pomohou odhalit talent a vhodné predispozice studentů k určitým povoláním. Správným výběrem povolání lze ovlivnit v budoucnosti efektivitu práce zaměstnanců a také náklady spojené se studiem pro daný členský stát. Jedná se o situace, kdy student po úspěšném absolvování studia tuto činnost nevykonává či se zaměří na jinou oblast. V úvahu je potřeba brát i pozdější uplatnění se na trhu práce.

V průběhu svého studia, kdy se student připravuje na budoucí povolání, by se měl již informovat, jak se následně uplatnit na trhu práce, zdali nepotřebuje získat jiné dovednosti a informace. Volný pohyb pracovníků v EU otevírá možnosti pro mladé absolventy, kteří se nemohou uplatnit na domácím trhu, stejně tak i pro pracovníky, kteří hledají nové možnosti uplatnění.

Rozšíření znalostí a dovedností, které nejsou získány ve škole, je jedním z předpokladů lepšího uplatnění. Jedná se především o prohloubení zájmu o studium daného oboru, získání certifikátů, které studentům rozšíří obzory a zároveň je signálem pro zaměstnavatele, že pracovník má o daný obor opravdový zájem. V určitých oblastech je znalost cizího jazyka nutností, z toho důvodu by jazyková výbava neměla být zanedbána.

Pokud uchazeč o zaměstnání uvažuje o práci v zahraničí, měl by se informovat o tom, jaké kvalifikace a standardní zkušenosti a znalosti mají běžně uchazeči v cizí zemi. Např. uchazeči o zaměstnání hostitelského státu, kteří hovoří plynule třemi jazyky, absolvují během studií 1-2 stáže, se mohou pro potenciálního zaměstnavatele zdát přínosnější než uchazeč, který tyto zkušenosti nemá.

Z tohoto důvodu je nutné pracovat na rozvoji vlastního lidského kapitálu nejen během studií, ale i během života v zaměstnání. Vlastní růst může být jedním z faktorů, kterým pracovník může konkurovat s ostatními uchazeči o zaměstnání. Stručněji řečeno, je nutno pracovat na vlastním životopisu. Vyplňovat mezery, které mohou být způsobeny ztrátou zaměstnání či nenalezením práce, určitou vzdělávací či dobrovolnou aktivitou, která může být v budoucím zaměstnání prospěšná. Pracovník by se měl soustředit na dobrý životopis, ale také se dobře připravit na přijímací pohovor, kde může být vyzván k vykonání testů, které prokazují dovednosti potřebné k výkonu daného zaměstnání. Informace o přípravě k přijímacímu pohovoru a sestavení životopisu lze najít v knižních publikacích, internetových portálech či agenturách, které zprostředkovávají zaměstnání.

V zásadě platí, že pracovník je zajímavým pro zaměstnavatele, když může nabídnout něco, co jiní uchazeči nemají. Pracovník z jiného členského státu může využít konkurenční výhody v podobě lepších znalostí a dovedností či praktických zkušeností, ale také jeho výhodou se může stát znalost rodného jazyka, kterou občané hostitelského státu nedisponují. Určitým signálem pro zaměstnavatele je již skutečnost, že pracovník z jiného členského státu je ochotný se přestěhovat za prací do cizí země. Tento akt napovídá o skutečném zájmu uchazeče o zaměstnání, jeho flexibilitě a schopnosti se přizpůsobit v cizím prostředí. Pracovník ucházející se o zaměstnání v hostitelském členském státě může být tudíž pro zaměstnavatele zajímavým uchazečem a současně přínosem pro jeho organizaci.

Závěr

Již od raného věku nás provází myšlenka svobody. Svobody neomezené a absolutní. Takové, která nám umožňuje vyhnout se přáním našich autorit (rodičů či učitelů) a my mohli neomezeně rozhodovat o sobě tak, jak právě chceme. V dospělosti ale zjišťujeme, že bez pravidel se žít nedá. Obzvláště v takových případech, kdy svoboda druhého by značně omezovala naši. Do světa překážek a omezení jsme se již narodili a ty nás budou provázet celý život stejně tak, jako pravidla, která umožňují vzájemné žití více individualit společně ve skupinách. Protože jen tehdy, když víme, jaké možnosti můžeme využít a kam až sahají naše perspektivy a kterým směrem můžeme jít, jedině získáním všech informací o daných aspektech můžeme jednoznačně říci, že jsme se rozhodli svobodně.

Evropská unie se svou politikou snaží o zlepšení blaha jedinců všech členů Evropské unie právě tím, že dochází k regulaci a právním omezením tak, aby došlo k harmonii mezi jednotlivými členskými státy. Jak jsem již uvedla, v historii od založení po současnost se EU snaží odbourávat všemožné překážky, které by eventuálně bránily svobodě jejích občanů. Cíli, které si vymezila, se snaží o udržitelný rozvoj blaha celé Evropy a politika k tomu používaná je jedním z hlavních prostředků, které má k dispozici. Podporu v legislativě a praktické stránce úspěšného uplatnění umožňuje zřízení úřadů a portálů pro zaměstnance či podniky hledající si možnosti, jak působit ekonomicky také mimo jejich domovský stát. Propagací, zřízením různých programů či informačních center ve městech členských států EU napomáhá volnému pohybu. I přes uvedení velkého počtu výhod, které volný pohyb pracovníků přináší, se zde nacházejí slabiny a určité nevýhody, které se dotýkají dalších stran.

Téma volného pohybu osob obecně a volného pohybu pracovníků je stále aktuálnější. Při ohlédnutí zpět do roku 2009 je důležité podotknout, jak krize zasáhla téměř všechny evropské státy. Politika Evropské unie v oblasti zaměstnanosti a volného pohybu jednoznačně napomáhá k odstranění takových problémů. Z analýzy průzkumu veřejného mínění, ve kterém se respondenti vyjadřují k motivaci volného pohybu, jednoznačně vyplývá, že téměř polovina respondentů by byla ochotna se přestěhovat z důvodu ztráty zaměstnání a možnosti nového. Ale jen čtvrtina by byla ochotna se přesunout do jiného státu. Jak jsem uvedla, skutečných překážek k volnému pohybu je stále dost a občanům i nadále brání v uplatnění této svobody v podstatě jejich vlastní omezení, jako je rodina či jazykové nedokonalosti. A tudíž i přesto, že se Evropská unie snaží zredukovat legislativní překážky a umožnit tak osobám volný pohyb i lepší pracovní příležitosti, faktické bariéry stále zůstávají v myslech občanů EU. Dle statistik

Eurostatu vyplývá, že existuje dostatečně velké množství cizinců žijící v celé Evropské unii, nejvíce v Německu. Kladné hodnocení občanů týkající se mobility všeobecně poukazuje na jejich uvědomění si nutnosti jakési mobility, především při řešení zajištění práce při ztrátě zaměstnání.

Z analýzy vyplývají dvě skutečnosti, které si odporují. Evropská unie se snaží všemožnými způsoby zavést politiku téměř absolutního volného pohybu, což je zřejmé z vývoje právní regulace a také dalším plánováním odstranění těchto omezení např. směrnicí 2005/36/ES, pojednávající o zvláštních podmínkách pro určitá povolání. EU uvažuje o změně a větší obecnosti pravidel těchto povolání tak, aby kvalifikace k nim potřebná mohla být více univerzální v jednotlivých členských státech, a docházelo tak k většímu pohybu pracovníků. Fakt dobré myšlenky a možnosti rozkvětu EU, především v době krize, či napomáhání samovolné regulaci trhu nepopírá ovšem také negativní stránky, které sebou tato svoboda volného pohybu přináší.

Snaha o odstranění překážek a omezení, navrhování různých opatření atd. také ale přináší překážky a omezení na straně druhé. Pravomocí Unie je možnost zřízení jakýchsi zákonů platných pro všechny státy. Jak ale bude Unie řešit otázky vztahující se k omezením, která vzniknou volným pohybem?

Zákon umožňuje vstup pracovníků na území členského státu, chrání jejich práva a zakazuje diskriminaci, ale neříká již nic o opatřeních a omezeních, která by mohla chránit členské státy před negativními dopady, která sebou tato svoboda přináší (viz příval a deportace rumunských občanů z francouzského území). Kulturní rozdíly a pud zachovat si svoji vlastní identitu částečně brání adaptaci osob v hostitelském státě. V případě zaměstnanosti dojde sice k přesunu pracovníků na potřebná pracovní místa, ale současně dojde i k přesunu pracovníků, kteří jsou potenciálními konkurenty členů hostitelského státu na jejich trhu práce. Jednoznačným příkladem je odchod českých lékařů za vidinou většího výdělku do států západní Evropy a tudíž nedostatek lékařů v České republice, což mělo za následek jen prohloubení krize ve zdravotnictví. Přičemž studium a vzdělání těchto lékařů bylo placeno z daní pracovníků na českém území a výhody z této investice (vysoce kvalifikovaných lékařů) připadne občanům v západní Evropě. V takovém případě dochází také k jakési diskriminaci původního státu, ovšem bez trestního postihu. Podobným způsobem docházelo v období krize k rušení podniků v jednom členském státě a jeho přesunutí do jiného členského státu kvůli úsporám nákladů. Přesun takového podniku sice sebou nese velké výhody, jelikož vytváří pracovní místa pro občany jednoho členského státu, ale na druhou

stranu občané jiného státu svá pracovní místa ztratí, což jim způsobuje mnohem větší komplikace, které mohou vyústit ve ztrátu bydlení. Otevřením trhu s pracovní silou může docházet i k diskriminaci domácích pracovníků, jelikož zaměstnavatel již nemusí zachovávat stejné podmínky pro domácího pracovníka, když má možnost volby stejně dobré kvalifikované síly bez zvláštních podmínek a požadavků.

Konkurenceschopnost, rozvoj ekonomiky, důležité postavení na celosvětovém trhu patří mezi jedny z hlavních cílů Lisabonské smlouvy. Volný pohyb pracovníků patří k jednomu z nástrojů, které EU může k jejich naplnění použít. Zavedením obecnějšího systému mezi vzděláváním a získáním odborné kvalifikace chce Unie docílit vytvořením jednotného vzdělávacího systému určité kvality v celosvětovém měřítku. Z tohoto důvodu EU podporuje návrhy vedoucí k obecně platným zásadám mezi jednotlivými členskými státy a následně povinné přijetí daných předpisů a práv těmito státy. Jednotné uznávání kvalifikací a zjednodušení systému o uznávání regulovaných povolání je zásadně dalším krokem kupředu. V úvahu je nutno vzít také skutečnost, že každý stát Evropy, každý její region je oblastí se značně individuálním charakterem, kulturou, ale také individuálními životními podmínkami. Z toho vyplývá, že jednoznačně i obyvatelstvo se v různých regionech a krajích liší. Uznáním diplomu dle právního řádu a zákaz diskriminace uchazeči však nezaručuje jednoznačné přijetí do zaměstnání v jiném regionu a státě EU. Diplom získaný v určité instituci již napovídá budoucímu zaměstnavateli o schopnostech či výkonech potenciálního zaměstnance. Při hledání vhodných kandidátů sice zaměstnavatel nebude klást diskriminující podmínky, v takových případech většinou souvisejí se skrytou diskriminací. Z druhého úhlu pohledu je však jen na svobodném rozhodnutí zaměstnavatele posoudit, který uchazeč je dle jeho vlastního uvážení nejvhodnějším kandidátem pro určitý výkon povolání. Boj o získání zaměstnání je určitým konkurenčním trhem, ale stejně tak je pro zaměstnavatele důležité bojovat s konkurencí v jeho odvětví a nejlépe právě optimálním výběrem kandidátů.

Evropská unie by se měla samozřejmě zabývat rozvojem a odstraněním překážek bránících volnému pohybu osob a pracovníků i nadále. Již jsem zmínila výhody, nutnost a rozvoj ekonomiky v celé EU. Na druhé straně by se dle mého názoru EU měla také zaměřit na vytvoření jakýchsi omezení tak, aby chránila identitu a také pracovní trh jednotlivých členských států. Neboť v současnosti se jednotlivé státy potýkají s vysokou nezaměstnaností, příval migrujících pracovníků se díky zjednodušení překážek zvyšuje a trend bude nadále stoupající. Každý stát by měl mít částečně právo si klást podmínky tak, aby se jeho pracovní trh nějakým způsobem reguloval dle potřeby a nabídky práce na vlastním trhu. Pozitivní je

ponechat kreativitu jednotlivým státům dle charakteristiky jejich obyvatel a potenciálu. Bude docházet k motivaci tvořit a dojde i k rozvoji jednotlivých členských států, tudíž i k rozvoji EU jako celku, samozřejmě bez diskriminace přicházejících pracovníků z jiných členských států. Jedině takovým způsobem může docházet k harmonizaci omezení a překážek, které volný pohyb osob nepochybně zahrnuje. EU má pravomoc zavést takové předpisy, které budou přínosem pro Unii jako celek. Současně by zavedení těchto předpisů nemělo mít negativní vliv na rozvoj či zhoršení dané situace v jednotlivých členských státech.

Seznam literatury a pramenů

Seznam knižní literatury:

- [1] BARNARD, C., ODUDU O. *The Outer Limits of European Union Law*. 1st edition Portland: Hart Publishing, 2009. 446 p. ISBN 978-1-84113-860-2.
- [2] CARLIER, J.Y., GUILD, E. *L'avenir de la libre circulation des personnes dans L'U.E.* Bruxelles: Etablissements emile Bruylant, S.A., 2006. 322 p. ISBN 2-8027-2231-X.
- [3] BARNARD, C. *The Substantive Law of the EU: The Four Freedoms*. 3rd edition. New York: Oxford University Press Inc., 2010. 674 p. ISBN 978-0-19-956224-4.
- [4] CRAIG P., BÚRCA de G. *EU Law, Text, Cases, and Materials*. 1st edition New York: Oxford University Press Inc., 2008. 1148 p. ISBN 978-0-19-927389-8.
- [5] SPAVENTA, E., *Free Movement of Persons in the European Union*. 1st edition The Netherlands: Kluwer Law International, 2007. 182 p. ISBN 9789041124708.
- [6] TOTH, A. G., *The Oxford Encyclopedia of European Community Law*. 1st edition New York: Oxford University Press Inc., 2005. 816p. ISBN 0-19-826600-0.
- [7] ARMSTRONG K., BULMER S., *The Governance of the Single European Market* 1st edition Manchester: Manchester University Press, 1998. 340p. ISBN 0-7190-4556-1.
- [8] SHUIBHNE, N. N., *Regulating The Internal Market*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2006. 370p. ISBN 13: 978-1-84542-033-8.
- [9] STEINER, J., WOODS, L., TWIGG-FLESNER, CH., *EU Law*. 9th edition Oxford University Press Inc., 2006, 695p. ISBN 978-0-19-927959-3.
- [10] LECLERC, S., AKANDI-KOMBE, J-F., *La citoyenneté européenne*. Bruxelles: Etablissements Emile Bruylant, S. A., 2006. 167p. ISBN 2-8027-2274-3.
- [11] ROGERS, N., SCANNELL, R., *Free Movement of Persons in the Enlarged European Unione*. London: Sweet & Maxwell Limited, 2005. 685p. ISBN 0421-875704.
- [12] CHALMERS, D., HADJIEMMANUIL, CH., MONTI, G., TOMKINS, A. *European Union Law*. 1st edition Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 1235p. ISBN 13-978-0-521-82041-7.
- [11] SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 3. vydání Praha: C.H.Beck, 2010. 328 s. ISBN: 978-80-7400-313-4.
- [14] LYČKA M., KUNC B., ŠLÉGLOVÁ K. a kol. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie*. 1. vydání Praha: Linde Praha, 2010. 447s. ISBN 978-80-7201-812-3.
- [15] WHITE R.C.A., *Workers, Establishment, and Services in the European Union*. Oxford: OUP Oxford, 2004. 348p. ISBN-10: 9780198267768, ISBN-13: 978-0198267768.
- [16] TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 5. vydání Praha: Linde Praha, 2006. 287s. ISBN 80-7201-631-8.

Další prameny:

- [17] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS
- [18] Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 492/2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie
- [19] Směrnice Rady 2000/78/ES
- [20] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES
- [21] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací
- [22] Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie C 83/65
- [23] Práva studentů pobývajících v zahraničí: pokyny k právům mobilních studentů v EU. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2011 [cit. 2011-05-04]
<http://publications.europa.eu/>
- [24] Kvalifikovaně na kvalifikace: Evropa bez bariér. Kolektiv autorů: Jana Kváčová PhDr., Marie Pavlů, CSc., RNDr. Jitka Ryšavá, Ing. Michal Ševera, CSc., Bc. Jiří Šourek, Praha: SMG, spol. s r. o., 2009. 90s. ISBN 978—80-254-5290-5. [cit. 2011-06-12]
<http://www.euractiv.cz/podnikani-a-zamestnanost/udalost/kvalifikovane-na-kvalifikace-evropa-bez-barier-000305>
- [25] <http://www.euroskop.cz/616/sekce/prava-zamestnancu-v-eu/> [cit. 2010-12-16]
- [26] <http://www.mvcr.cz/clanek/zahajeni-a-rozvoj-schengenske-spoluprace.aspx> [cit. 2011-03-16]
- [27] <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikani-v-eu/uznavani-odbornych-kvalifikaci/1000520/39550/?page=4> [cit. 2011-05-20]
- [28] <http://ec.europa.eu/youreurope/> [cit. 2011-05-24]
- [29] <http://www.verejnasprava.info/2010/volny-pohyb-pracoviku-ma-stale-mnoho-prekaze>, publikováno 8.11.2010, Ing. Jiří Zukal [cit. 2011-06-10]
- [30] <http://curia.europa.eu/>
- [31] <http://portal.mpsv.cz/eures> [cit. 2011-05-23]
- [32] http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/market/market/article_7192_cs.ht [cit. 2010-12-13]
- [33] http://cs.wikipedia.org/wiki/PEST_anal%C3%BDza [cit. 2011-06-05]
- [34] http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/citizen/citizens/article_7174_cs.ht [cit. 2011-06-12]
- [35] <http://www.euroskop.cz/8736/sekce/volny-pohyb-osob/> [cit. 2011-03-04]
- [36] <http://ekonom.ihned.cz/c1-13409410> [cit. 2011-05-12]
- [37] <http://pravniradce.ihned.cz/c1-14535250-volny-pohyb-pracovniku> [cit. 2011-05-12]

[38] <http://pravniradce.ihned.cz/c1-14535250> [cit. 2011-02-06]

[39] <http://pravniradce.ihned.cz/c1-14535250> [cit. 2011-03-10]

Judikatura ESD:

Case 196/87 Steymann v. Staatssecretaris van Justitie [1988] ECR 6159, para 14.; Case C-224/04 Pusa v Ossuspankkien Keskinainen Vakuutusyhtion [2004] ECR I-5763; Case C-68/89 Commission v Netherlands [1991] E.C.R. I-2637; Case C-41/74 Yvonne van Duyn v Home Office; Case C-456/02 Michel Trojani v Centre public d'aide sociale de Bruxelles; Case C-149/79 Komise proti Belgii; Case C-415/93 Union royal belge des sociétés de football association ASBL proti Jean-Marc Bosman; Case C-10/05 Cynthia Mattern and Hajrudin Cikotic proti Ministre du Travail et de l'Emploi; Case C-424/09 Christina Ioanni Toki proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton; Case C-422/09 Vassiliki Stylianou Vandorou proti Ypourgos Ethnikis Paideias kai Thriskevmaton; Case 66/85 Lawrie-Blum v. Land Baden Württemberg [1986] ECR 2121; Case C 152/82 Forcheri v. Belgium; Case C-115/81 Rezguia Adoui v Belgian State and City of Liège;

Seznam zkratek

EU	Evropská unie
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
Benelux	Belgie, Nizozemí, Lucembursko
atd.	a tak dále
popř.	popřípadě
např.	například
EHS	Evropské hospodářské společenství
č.	číslo
tzv.	tak zvaných
čl.	článek
tj.	to je
ES	Evropské Společenství
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
s.	strana
Odst.	Odstavec
ESD	Evropský soudní dvůr
CPAS	Centre public d'aide sociale de Bruxelles
EURES	European Employment Services

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 22. 6. 2011

.....
Gabriela Lamplotová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Rousínovská 3, Brno - Slatina, 627 00

Seznam příloh

Příloha č. 1: Příklady analýzy PEST

Příloha č. 1:

Příklady analýzy PEST⁶⁸

Politicko - legislativní vlivy

- Antimonopolní zákony
- Ochrana životního prostředí
- Ochrana spotřebitele
- Daňová politika
- Regulace v oblasti zahraničního obchodu
- Pracovní právo
- Politická stabilita

Ekonomické faktory

- Hospodářské cykly
- Trendy HDP
- Devizové kurzy
- Kupní síla
- Úrokové míry
- Inflace
- Nezaměstnanost
- Průměrná mzda
- Vývoj cen energií
- Daňové zatížení

Sociálně-kulturní faktory

- Demografický vývoj populace
- Změny životního cyklu
- Mobilita
- Úroveň vzdělávání
- Přístup k práci a volnému času

Technologické vlivy

- Vládní podpora R&D
- Celkový stav technologie
- Nové objevy
- Změny technologie
- Rychlost zastarávání

---

⁶⁸ http://cs.wikipedia.org/wiki/PEST_anal%C3%BDza [cit. 2011-06-05]